

קונטרס
אאלפך
חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בו

תורה לשמה

תורת שיעשועים

לא מוגה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בו

עבודה

ז

בלבביפדיה עבודת ה'

מחשבה

יט

בלבביפדיה מחשבה

ל

סוגיות במחשבה

רל"א שערים

לג

צירוף ב-ו

קבלה

לז

בלבביפדיה קבלה

מא

מילון ערכים בקבלה

ארמית

מה

מילון ערכים בארמית

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'

בו

בלבניפדיה עבודת ה' בו

גדר ה'בו' - מה שמונח בדבר עצמו, ושורש ה'בו' - כח הסיתום המתגלה באותיו ב'-ו' שהם אותיות השפתים

בפסחים (כת, ב) "בו הוא אינו אוכל (דהיינו בקרבן פסח) אבל אוכל הוא במצה ובמרור" וכן ע"ז הדרך בעוד ועוד מקומות.

ועולה א"כ שההגדרה של 'בו' בלשון הקודש באה לבטאות את מה שמונח בדבר עצמו, ומכח כך מדייקים - בו ולא בזולתו.

ומאותו טעם, כשחז"ל באים לצייר דוגמא הפוכה שאין צורך דוקא בו זהו כמו בדוגמא של המשנה בריש פ' האיש מקדש (קידושין מא, ב) "האיש מקדש בו ובשלוחו", כלומר, לאו דוקא בו אלא גם בשלוחו.

והרי שהמילה 'בו' באה להגדיר את הדבר עצמו ולסתום את התפשטותו.

בו - שורש הצירוף של האות ב' והאות ו' בלשון הקודש הוא במה ששתיהם הם 'אותיות השפתיים' שהרי כידוע עד מאד, ביטוי של כל אות ואות בלשון הקודש הוא באחד מה' מוצאות הפה - ח'ך, גרון, לשון, שיניים ושפתים, ואותיות השפתים הם האותיות בומ"פ, והרי ששני האותיות הראשונות המתגלים במוצא השפתים הם ב'-ו'.

ובביאור ההגדרה של תיבת 'בו' בלשון הקודש - הרי כסדר מבואר בש"ס דרשות שחז"ל דורשים את המילה 'בו' וכדוגמא בעלמא במה שנאמר בקרבן פסח (שמות יב, מח) "וכל ערל לא יאכל בו" שדורשת הגמ'

סדר בחינות הסיתום שבאותיות

הבחנה בלשון הקודש שישנם שתי אותיות שכתיתם היא בצורה של סגירה וסיתום שאלו הם האותיות סמ"ך ומ"ם סופית - אלא שההבדל ביניהם ברור, הסיתום שבסמ"ך הוא מפני שזוהי צורת האות בעצם שהיא סתומה, ולעומת כך במ"ם, יש את צורת המ"ם שנכתבת פתוחה כשהיא

יתר על כן, רבותינו מגדירים שכשמצרפים את האותיות ב'-ו' ומחברים אותם להיות צורה של אות אחת, הם הופכים להיות מ"ם סופית.

ונתבונן להבין - הרי כמו שידוע, מלבד החלוקה שישנה בלשוה"ק בין אותיות רגילות לבין אותיות סופיות^א. יש עוד

^א שהאותיות הסופיות באים בסופי התיבות ולעומת כך שאר האותיות על דרך כלל אינם משתנים ולעולם הם באותה צורה בין אם הם בתחילת תיבה בין באמצע התיבה ובין בסופה, [וגם באותיות הסופיות יש בחינה של סיתום במה שהם בסוף התיבה אף שאינם נכתבות דווקא בצורה של סגירה מלבד המ"ם סופית כמו שיתבאר].

מצד המ' הפשוטה היא שייכת לאותיות הרגילות כמ"ם רגילה ומאידך היא שייכת לאותיות הסופיות מצד שהיא בסוף כחלק מאותיות מנצפ"ך והיא ג"כ אות שצורתה היא סתומה.

ובדקות - לכן כמו שידוע מה שמבואר בגמ' במגילה (ב, ב) "מנצפ"ך צופים אמרו" שאלו הם האותיות הסופיות שבאים בסוף התיבה בכדי לסתומה, וידועה השאלה, מדוע סדר האותיות כאן מתחיל מהמ', הרי לכאור' לפי סדר האותיות, היה צריך להתחיל כאן מהכ', וביאור אחד לדבר לעניינא דידן - משום שהמ' היא אות שנמצאת הן באמצע והן בסוף ובסוף צורתה שהיא סתומה, והרי שהמ' סופית היא משורש המ' שהיא ממוצעת בין הפתיחה לסיתום, בין האותיות הרגילות לשאר האותיות הסופיות.

איננה בסיום של תיבה, ויש מ"ם סופית שאז היא סתומה.

ועולה א"כ - אם נגדיר את סדר ההגדרה שבאותיות מצד הבחנת הסיתום שבהם.

יש את האותיות הסופיות שכהגדרה כוללת יש בהם בחינה של סיתום.

יש את האות סמ"ך שבצורתה היא סתומה אבל היא מופיעה כצורתה בכל מקום בין בתחילת תיבה ובין בסופה.

ויש את האות מ"ם סופית שהיא מ"ם שנמצאת בסוף תיבה וגם בצורתה של המ"ם סופית היא נכתבת בצורה סתומה.

ובלשון אחרת, הקצוות הם - מחד, האותיות הסופיות, ומאידך, הסמ"ך, והממוצע ביניהם [-שלכן דייקא במילה ממוצע מודגש המ'] הוא האות מ' שיש בה גם את המ"ם הפשוטה וגם את המ"ם הסופית -

כח הסוף המתגלה ב'שפתים' מלשון 'שפה' וגבול וכח הדיבור המתגלה בשפתים

הפסוק (שמות כח, לב) "שפה יהיה לפיו" וזהו גם האותיות ש-פ שב'שפה' מלשון סוף שהרי ש' וס' מתחלפות זו בזו.

ומ"מ א"כ, כל אותיות בומ"פ שהם אותיות השפתים, על אף שהם לא בהכרח אותיות סופיות, אבל יש בהם בחינה של סופיות מכח מה שהם יוצאות מהשפתים שהם סוף המוצאות מהפה.

והעולה א"כ מהדברים, שהאותיות בומ"פ שהם אותיות השפתים, יש בהם בחינה של

ובדקות יותר, הרי כמו שהוזכר, אותיות בומ"פ הינם 'אותיות השפתים' וגדר המוצא שבשפתים הוא - מוצא של סוף - כלומר, הרי סדר הה' מוצאות הוא ח"ך גרון², לשון שינים ושפתים, והרי שהשפתים הוא המוצא האחרון מה' מוצאות הפה, וזה הטעם שהם נקרא שפתים [שכ"א מב' השפות נקראת שפה בלשון יחיד שפה שלמעלה ושפה שלמטה, ושניהם יחד נקראות שפתים], משום ש'שפה' בלשון הקודש משמעותו קצה, גבול וסוף כלשון

² ויש אופן שמבואר שהסדר הוא גרון ולאחמ"כ ח"ך.

³ ומונח בזה שהס' שהיא אות סתומה כמו שנתבאר לעיל בבחינת הסוף שיש בו ס' - היא הופכת להיות הש של 'שפה'.

⁴ חוץ מהמ' והפ' שהם חלק מה'מנצפ"ך'.

יש כח של פתיחה בפה ומצד שני כח של סיתום כלשון הפסוק "תאלמנה שפתותיו" (עי' תהלים לא, י).

וזהו כלשון הגמ' (חולין פט, א) "מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה ת"ל צדק תדברון". כלומר, ה'ישים עצמו כאלם'. זה כח הסיתום שמונח בשפתים בבחינת שפה שסותם את הדיבור, אבל מאידך "יכול אף לדברי תורה ת"ל צדק תדברון" - זה כח הדיבור עצמו. וכמו כן כלשון הגמ' (חגיגה יג, ב) שדורשת על כתות המלאכים שנקראות 'חשמל' שזה נוטריקון חש-מל משום שהן 'עתיים חשות עתיים ממללות', פעמים הם שותקות ופעמים הם מדברות.

וא"כ, יש בשפתים מצד אחד כח של סיתום ושתיקה ע"י סתימת השפתים, ומאידך יש בשפתים כח של דיבור.

סיתום וזה עוד בחינה של סיתום על גבי כל בחינות הסיתום שבאותיות שנתבארו בפרטות עד השתא.

ומצד כך, מה שמוזכר כסדר בש"ס 'בו' - ולא בדבר אחר', בעומק היינו משום שהאותיות ב'-ו' הם חלק מאותיות הסיתום שמונח בשפתים^ה.

וביתר עומק - הרי כידוע, מצד אחד השפתים הם הסוף של המוצאות, ומצד כך, מונח בהם סיתום, אבל מאידך הם הסוף של מוצאות הפה שכל עניינם יציאה החוצה, והרי שמונח בהם כח של דבר והיפוכו, כלומר, מדין סדר המוצאות, כיון שהסדר הוא - חיך גרון לשון שיניים ושפתים, מצד כך השפתים הם הסוף של מוצאות הפה, אבל בעומק, כיון שהם 'מוצאות הפה' הרי שיש כאן יציאה של דיבור האותיות לחוץ ורק ששם הוא הסוף של היציאה.

והרי שמונח בפה דבר והיפוכו, מצד אחד

אופני הסיתום שמונח ב'בום' פ' -

אותיות השפתים ואופן הדיבור המונח ב'בם' - ודברת 'בם'

האדם צריך להיות בדברי תורה [ובדקות, גם שם גופא מתגלה כח הסיתום כמו שדורשים חז"ל "בם, ולא בדברים בטלים"], וזה משורש הב'-מ' שבאותיות 'בום' פ', וא"כ, עיקר מקום ה'צדק תדברון' שזהו הדיבור בדברי תורה של 'ודברת בם', הוא מכח מדרגת השפתים בבחינת 'פה גומר' (ברכות סא, א) ובבחינת 'עקימת שפתיו הוי מעשה' (ב"מ ז, ב), - זוהי, מדרגת 'ודברת בם'.

וזה מה שמונח באותיות בום' פ' שהם אותיות השפתים - מחד, האותיות מ' ופ' הם אותיות סופיות וכן האותיות ב'-ו' שהוזכר שמכח שהם אותיות הסיתום לכן דורשים כסדר 'בו' - ולא בדבר אחר' - זה אופן הסתום שמונח ב'בום' פ', אבל מאידך ה'צדק תדברון' שזה קאי על הדיבור בדברי תורה, בהם נאמר (דברים ו, ז) "ודברת בם" והרי שהב'-מ' של 'בם' הם אופן הגילוי שעיקר הדיבור של

^ה [וכמו שיתבאר בהמשך הדברים].

^י ואמנם יש בשפתים גילוי של דיבור שאיננו דיבור גמור כלשון הגמ' (סנהדרין סז, ב) "מרחשן שפוותיה", שהשפתים מרחשות, אבל 'עקימת שפתיו הוי מעשה' זהו בדיבור שלם שאינו מדבר בלחש אלא דיבור גמור [כמו שדורשת הגמ' בעירובין (נד, א) שדברי תורה צריכים להיות באופן של עריכת שפתים שזה דיבור שלם].

מדרגת ה'בומ"פ' שבדיבור דמשה שבה נרפא מה'ערל שפתיים' - 'משה ידבר' בבחינת ודברת 'בם' וה'אלקים' יעננו בקול שבגימטריא פ"ו

ובעומק, הכח הזה מתגלה כמובן אצל משה רבינו, שהרי משה רבינו הוא במדרגת "דָּבָר אחד לדור" וכמו שנאמר בקרא (שמות יט, יט) "משה ידבר והאלקים יעננו בקול" שזה היה האופן ש'משה קיבל תורה מסיני' (אבות א, א), - זהו כל עסקו של משה ולכן כל דיבורו הוא במדרגה של דברי תורה, ועל אף שבתחילה הוא היה 'ערל שפתיים' (שמות ו, יב) אבל לאחמ"כ הרי הוא נרפא במתן תורה כמו שמבואר בחז"ל, וכמו שכבר בואר פעמים רבות מיסוד דברי המהר"ל שמה שמשה היה 'ערל שפתיים' זהו ביחס לדיבור של ה'עלמא' אבל כשהתגלה מתן תורה, הוא קיבל דיבור של מדרגת 'ודברת בם' ש'בם' הם אותיות השפתיים ושם דייקא נרפא ה'ערל שפתיים' דמשה, כי כח הדיבור שבשפתיים הוא הוא עיקר ושורש הדיבור שאינו אלא 'ודברת בם' בדברי תורה ולא בדברים בטלים.

ולכן דייקא נאמר בו "משה ידבר והאלקים יעננו בקול" שהרי אלקים בגימטריא פ"ו כידוע, והיינו משום שעומק הדיבור הפנימי של משה רבינו הוא מכח מדרגת אותיות ה'בומ"פ' שבשפתיים, 'משה ידבר' זה ה'בם', והפ"ו זהו 'האלקים יעננו בקול'. - והרי חז"ל דורשים (ילקו"ש ר"פ וזאת הברכה) על משה שנאמר בו 'איש האלקים - מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה אלקים' והיינו שמה שבכללות האדם נחלק לראש וגוף [בצורה אחת של חלוקה] שהראש סימונו הוא בפה כלשון הגמרא שהוזכר 'פה גומר' - זהו ה'מחציו ולמעלה אלקים' שזה ראשו"ש שמסתיים במדרגת פה ומצד כך זהו ה'האלקים יעננו בקול' שזה הפ"ו, ו'משה ידבר' זהו ה'בם' של 'מחציו ולמטה איש' - זהו עיקר מדרגת משה וזה א"כ עומק המדרגה העליונה המתגלה בצירוף של אותיות 'בומ"פ' שהם אותיות השפתיים כמו שנתחדד.

מדרגת 'בו' דמשה שבגימטריא ח' - ענוה דמשה ומדרגת 'בם' דמשה - 'משה ידבר'

והפנים הנוספות שמתגלות ב'בו' זה במה ש'בו' עולה בגימטריא ח' והרי מדרגת משה רבינו היא מדרגת הענוה" כמו שנאמר בלשון הפסוק (במדבר יב, ג) "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני

האדמה" אבל כידוע מדברי הגמ' לעומת מדרגת הענוה דתיקון צריך שיהא בתלמיד חכם שמינית שבשמינית שבגאווה. כלומר, מתגלה כאן 'זה לעומת זה' שהרי

¹ מלבד החלוקות הנוספות - מטבורו ולמעלה או מלבו ולמעלה - שזה גם עוד אופני חלוקה ביחס ל'מחציו ולמעלה' ו'מחציו ולמטה' דמשה רבינו.

² ומצד כך, 'חציו' אין הכוונה חצי בדקדוק אלא במשמעות של חלק - מחלקו ולמעלה וכו'.
³ בכללות במדרגת משה רבינו ישנם כמה וכמה פנים, ובדברי רבותינו מבואר כסדר לפחות חמישה מדרגות שמתגלים כמדרגת משה רבינו והאריכו בזה רבותינו אלו מדרגות היו למשה ומהי אחדות צירופם.

וזה הגילוי העמוק של ניצוץ הענוה שבכח דיבורו של משה, שהרי כמו שהוזכר, במשה מתגלה מחד שורש מדרגת 'מדבר' של 'ודברת בס' ומאידך מתגלה אצל משה רבינו שורש מדרגת הענוה שהיא המדרגה השמינית בבחינת בו שבגימטריא ח' שרומז לזה, והרי שמתגלה אצלו ה'דבר והיפוכו' בבחינת 'עתים חשות עתים ממללות' - מדין ה'עתים חשות' מתגלה אצלו 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה' שזה מדרגת השתיקה שהוא איננו מדבר מכח שהוא 'ערל שפתים' שזה משורש המדרגה של 'מה אומנותו של האדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם', וה'עתים ממללות' מתגלה אצלו במדרגה העליונה של 'משה ידבר והאלקים יענו בקול', כח של דיבור עליון שהוא שורש ה'ודברת בס' בבחינת 'צדק תדברון'.

וזה א"כ פנימיות מדרגתו של משה רבינו שכוללת את האותיות 'בומ"פ שהם אותיות השפתים, הן מדין הדיבור שבהם והן מדין השתיקה שבהם.

מדרגת הענוה היא המדרגה השמינית בברייתא דרבי פינחס בן יאיר המבוארת במסילת ישרים - "תורה מביאה לידי זהירות... לידי זריזות... לידי נקיות... לידי פרישות... לידי טהרה... לידי חסידות... לידי ענוה" והרי שהיא המדרגה השמינית מתתא לעילא, ומכנגד זה צריך שיהיה בו בת"ח שמינית שבשמינית שבגאווה, שמינית לעומת שמינית, זה עומק ההגדרה שמונחת כאן בדברי הגמ'.

וזה מה שמתגלה ב'בו' שהוא בגימטריא ח' - שמונה שזהו מדרגת 'והאיש משה עניו' דמשה רבינו, כלומר במדרגת משה רבינו מתגלה ה'בו' ומתגלה ה'בס' שבאותיות 'בומ"פ', מתגלה ה'בו' של הצמצום שזה שורש שפלותו וענותנותו של משה רבינו, ומתגלה ה'בס' שזהו הכח של 'ודברת בס', הכח של 'משה ידבר והאלקים יענו בקל'.

וברור לכל בר-דעת, מלבד עצם מדרגת הענוה של משה רבינו, ישנו ניצוץ של ענוה שהתגלה אצל משה רבינו שבזה הוא היה שפל מכל האדם אשר על פני האדמה - שהרי כל כחו של האדם זה במה שהוא 'מדבר' שזה הרי סדר הד' מדרגות שבבריאה, דומם, צומח, חי, מדבר, ומצד כך, בזה שמשה רבינו היה 'ערל שפתים', נתגלה בו ניצוץ למה להיות עניו - כיון שבזה הוא שפל מכל אדם שהוא 'מדבר'.

ובעומק, גם כאשר הוא נרפא והופך להיות מדבר כמו שהוזכר לעיל, אין הכוונה שהוא נרפא כשאר אדם שהיה אלם בפיו שנרפא, אלא אצל משה, התפיסה שהוא איננו מדבר, בעצם נשארה אצלו, רק שהתחדש לו בעומק כח של דיבור עליון של 'והאלקים יענו בקול'.

מדרגת הפה דמשה שבו הוא מדבר עם פרעה - בבחינת פ' סופית של 'ערל שפתים'

והרי כמו שמפורש בפסוק (שם ו, ז), משה היה בן שמונים שנה בעמדו לפני פרעה, כלומר, מונח כאן שבעומק, הכח שאתו הוא מתחיל לדבר לפני פרעה זה מכח הפ', וכמו שברור לכל בר-דעת - הרי הוא דייקא בא לדבר אל פרעה שכידוע בדברי חז"ל זה אותיות פה-רע, והאות הראשונה שב'פרעה' היא פ', כלומר, כשבאים לדבר עם פרעה, מדברים אתו עם הפה אבל מדברים אתו גם עם האות פ'".

וכמו שברור, כשמשה רבינו בא לדבר עם פרעה, הוא לא בא לדבר אתו מצד מדרגת הדברי תורה של 'ודברת בס' אלא הוא בא לדבר אתו מהצד התחתון, שהרי שם משה היה עדיין 'ערל שפתים' שמכח כך הוא לא רצה מעיקרא לגשת לדבר אל פרעה, אלא שאעפ"כ הקב"ה שולח אותו לדבר אל פרעה, ואף שהקב"ה נותן לו את אהרן שבמידה מסויימת (שם ד', טז) "והוא יהיה לך לפה", אך משה הוא המדבר, והרי שמונח כאן צורה של דיבור שמשה רבינו מדבר מתוך המקום של ה'אין דיבור', מתוך המקום של ה'ערל שפתים' שבפה.

והדיבור הזה הוא דיבור מהצד התחתון, כיון שדיבור דתיקון הוא דיבור טוב ודיבור דקלקול הוא דיבור רע בבחינת פה-רע דפרעה, לכן כשמדברים עם פרעה, מדברים עם פה פגום, - דוגמא לדבר, מה שמוזכר בפוסקים, שכאשר נוטלים ידים,

ובעומק, באות פ' שב'בומ"פ' ישנם שתי בחינות, מצד הפ' סופית שבאותיות מנצפ"ך, היא אות שסותמת את התיבה מצד שהיא נמצאת בסופה כמו שנתבאר לעיל, אבל מאידך האות פ' היא בבחינת פה-פתח, והרי שבפ' מתגלה הן כח הסיתום שבשפתים שנתבאר לעיל והן כח הפתח שבשפתים.

ולעניינא דידן - לאחר שנתבאר היכן מתגלים האותיות ב', ו', מ', שב'בומ"פ' אצל משה רבינו יתבאר השתא היכן האות פ' שבבומ"פ מתגלה אצלו - הרי משה רבינו אומר להקב"ה (שמות ד, י) "לא איש דברים אנכי וגו' כי כבד פה וכבד לשון אנכי" והקב"ה עונה לו (שם שם יא) "מי שם פה לאדם", כלומר - מונח כאן שבפה של משה רבינו מתגלה מדרגת הפ' הן מדין הפתח שבפה שזהו ה'מי שם פה לאדם' שמכח כך נפתח לו לאחמ"כ הדיבור העליון של משה ידבר והאלקים יענו בקול' כמו שהוזכר, והן מדין הפ' סופית שהיא הפ' של סיתום בבחינת 'בו' בגימטריא ח' שהיא מדרגת הענוה כמו שהוזכר, - ומצד כך האות פ' שהיא שמונה פעמים עשר, היא מקבילה לאות ח' שבגימטריא שמונה.

וא"כ, מונח בפ' שב'בומ"פ' שתי התפיסות ההפוכות, הן תפיסת הדיבור שבפתח והן התפיסה של האותיות הסופיות מנצפ"ך שהם אותיות של סיתום.

* אף שהיא איננה נכתבת בצורה של סיתום כמו מ' סופית.

א' ולכן בדיבור האחרון שמשה מדבר עם פרעה נאמר (שמות יא, ח) 'ויצא מעם פרעה בחרי אף', כיון שאז הפ' - שבמילוי היא פ"א [מלבד המילויים הנוספים, פ", פ"ה], הופכת להיות 'חרי אף'.

התחתון.

מה שאין כן כאשר משה רבינו בא לדבר כמו שנאמר בקרא (במדבר יב, ח) "פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט", הוא מדבר עם הקב"ה כביכול, מצד הפה העליון.

ראוי ליטול לתוך כלי פגום כיון שהמים הללו שנכנסים אל תוכו הם מים שיש בהם טומאה, לכן הכלי ג"כ צריך להיות פגום - כמו כן כאשר באים לדבר אל פרעה שהוא פה-רע, הפה שמשה בא לדבר אתו הוא פה מהצד הנמוך של משה רבינו בבחינת 'ערל שפתים', משה מדבר עם פרעה מצד הפה

כח הסיתום המתגלה במצרים בבחינת מ' סופית

ארבע מאות פרסה [-ההכפלה של ד' במאות²], ולכן ביציאה מארץ מצרים הם עברו דרך ים סוף' בבחינת ים שיש לו סוף, שכשהוא נבקע הרי שיוצאים אל ה'אין סוף' - שזהו אורו ה'אין סוף' של הקב"ה שמוציא אותם ממצרים.

וא"כ, כשמשה רבינו בא להוציא את בני ישראל ממצרים ע"י דיבורו, הוא בא להוציא אותם מהמ' שבמצרים.

ובעומק יותר, הרי עיקר דיבורו של משה רבינו עם פרעה הוא בשליחותו של הקב"ה לצורך 'שלח את עמי ויעבדוני' (שמות ז, טז) לבקשו להוציא את בני ישראל ממצרים, והרי בתיבה מצרים, האות הראשונה היא מ' והאות האחרונה היא מ' סופית, ומונח כאן בעומק שכל מהותה של מצרים היא בבחינת מ' ובפרטות בבחינת סתומה שסגורה מד' רוחותיה - ולכן גם שטחה של ארץ מצרים הוא ארבע מאות פרסה על

בחינת ה'פה רע' שבמצרים -

בבחינת 'שפם' המעכב את האכילה ואת הדיבור

סותמת את הפ' שבשפם שבבחינת פה-פתח, להיות פה סתום בבחינת פ' סופית, וזה מה שמונח באותיות שפם שהוא ר"ת פ' מ' שותפים, כלומר, הפ' נסתמת ע"י המ' וע"י כן הם נעשים שותפים זה לזה, זה עומק מה שהשפם ממעט את כח האכילה. ובהרחבה יותר כמו שהוא ממעט את כח האכילה, כך הוא סותם וממעט גם את כח הדיבור.

ולפי"ז, מה שמשה בא להוציא את בני ישראל ממצרים היינו שהוא בא להוציא

ובעומק, הרי כמו שהוזכר, כח הדיבור הזה שאתו משה רבינו מוציא אותם ממצרים, הוא כח של דיבור פגום, והרי בפה מונח שתי כוחות, כח של דיבור וכח של אכילה, וכמו שיש אופן של אילמות שהפה סתום מלדבר, כך יש צד של סיתום שמונע מהפה לאכול ע"י השפם של האדם שטבע השפם שהוא מעכב את האכילה, וכדוגמא מה שנאמר בזמנים שיש איסור להסתפר, שכאשר השפם מעכב את האכילה מותר לקוצצו, ובעומק, עיקר כח הסיתום שבשפם מתגלה מכח המ' שבשפם שהיא

² ואלו הם האותיות ד', מ', ת', שמרכיבות את התיבה מדת, משום שמצרים זה השורש של המדה, שם הוא המקום שאין פריצה מעבר למדה.

הסיתום שבשפם, לכן כשנעשה מציאות של פתיחה, היא נעשית דייקא ע"י משה רבינו שהוא זה שגואל אותם כמו שאומרים חז"ל "אם אין אתה גואלם, אין אחר גואלם" והוא זה שמוציא אותם ממקום של סיתום תחתון.

וכמו שנתחדד, משה רבינו מגלה מתחילה את עומק התיקון ע"י הסיתום התחתון של הדיבור שבאופן הזה הוא מדבר עם פרעה, וזה האופן שהם יוצאים מהשפם של ה'פה-רע', [-ובהקבלה למה שהוזכר לעיל, הם יוצאים מהפ' של פרעה ומהמ' של מצרים שזה השיתוף שבשפם ר"ת שיתוף פרעה מצרים], וכשמושה רבינו מוציא את בני ישראל מפרעה וממצרים, הוא מוציא אותם מהשפם שהוא כח המעכב את הדיבור.

ולאחר היציאה של בני ישראל ממצרים עד שלימות המדרגה של 'על שפת הים' כמו שנתבאר, מכאן ואילך מונח אצל משה רבינו הכח לעלות ממדרגת השפתים התחתונות של 'ערל שפתים' [בבחינת הרע שב'ערל'], למדרגה העליונה של מתן תורה שהוא שורש כח הדיבור העליון.

אותם מהמקום של הסיתום שהפ' מצטרפת עם המ' וע"כ נעשה סיתום בכח הפה עצמו שמכח כך אין יציאה של בני ישראל ממצרים - משם בא משה רבינו להוציאם.

וכל הסיתום הזה היה מכחו של פרעה שהוא פה-רע ובפרטות למה שהוזכר השתא זה הפה-רע בבחינת השפם, וכמו שברור - השפם נקרא שפם משום שהוא עומד מעל השפה העליונה שבשפתים וע"ש כן הוא נקרא שפם, - אלא שבעוד שבכח הדיבור שבשפתים עצמם, מונח הן הפתיחה והן הסיתום במדרגת התיקון של 'עיתים חשות עתים ממללות' - מצד השפם שמקומו בעצם הוא מעל השפתים, כאשר הוא יורד למקום השפתים, מכח כך מתגלה צד הסיתום שסותם את כח האכילה ובהרחבה יותר גם את כח הדיבור, זה עומק כח ה'פה-רע' דפרעה בבחינת שפם שמונע את היציאה ממצרים.

ולכן כאשר בני ישראל יוצאים ממצרים ועיקר שלימות היציאה היא בקריעת ים סוף, נאמר שם (שמות יד, ל) "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים".

וכיון שהיציאה היא יציאה ממדרגת

ב' המדרגות המתגלות במתן תורה מדרגת 'בו' של 'ולדבקה בו' ומדרגת 'בם' של 'ודברת בם'

נאמר "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולעניינא דידן זוהי היציאה מסיתום הפ' והמ' שהיה במצרים.

ועל גבי כך נאמר בדיבור השני "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" כלומר, ראשית יש כאן סילוק של "אלהים אחרים על פני",

וכפי שנתבאר, המקום שהתגלה במתן תורה בחינת אותיות 'בומ"פ' של השפתים הוא ב'משה ידבר והאלקים יענו בקול', שדיבורו של משה הוא בבחינת 'ודברת בם' והפ'ו זהו 'האלקים יענו בקול' שבגימטריא פ"ו, והרי בדיבור ראשון

ואיפה מתגלה ה'אלקים דקדושה' אצל מי שהוא זולתו ית"ש כביכול - אצל משה רבינו ב'והאלקים יעננו בקול', זה לעומת זה.

אבל יתר על כן, הרי שלימות התיקון דמתן תורה היה במה שהקב"ה הרכין עצמו וירד על הרי סיני לבני ישראל, ובהר סיני שהוא הקטן שבהרים בבחינת עניו כדברי חז"ל כידוע מתגלים האותיות ב'ו' שבגימטריא שמונה שזה מדרגת הענוה^י, ושם נתקרבו בני ישראל אל הקב"ה - ובלשון מדוקדקת יותר - במדרגת מתן תורה בני ישראל דביקים בו יתברך שמו שזהו 'ולדבקה בו' (דברים יא, כב, שם ל, כ) תכלית כל התורה כולה ותכלית כל הבריאה כולה, ודייקא 'ולדבקה בו' - בו ולא בזולתו. כלומר,

כהקבלה בדוגמא בעלמא - מעין מה שדורשים חז"ל על הפסוק (דברים ד, ז בספרי שם) "בכל קראנו אליו, ולא למידותיו", כמו כן ב'ולדבקה בו' מונח 'בו ולא בזולתו', אלא שכמו שבמדרגת מתן תורה התגלה 'משה ידבר והאלקים יעננו בקול', כמו"כ דורשת הגמ' בכתובות (קיא, ב) כידוע שמקיימים את מצות 'ולדבקה בו' ע"י דביקות בתלמידי חכמים שהם בבחינת מדרגת משה רבינו^י, שכמו שבמדרגת משה רבינו נאמר 'והאלקים יעננו בו' כך גם בתלמיד חכם שייך הענין להידבק בו וזה אופן הקיום של מצות 'ולדבקה בו'.

אבל מ"מ א"כ, עיקר ה'בו' שמתגלה מצד התיקון הוא במצוה של 'ולדבקה בו' - בהקב"ה.

מדרגת 'בו' של 'ולדבקה בו' - שתיקה - נשיקה, ומדרגת 'בם' של דברי תורה - דיבור

כב, א).

אבל הדביקות בהקב"ה היא דייקא להיפך - לא במדרגה של דיבור אלא במדרגה של נשיקה בבחינת 'שקני מנשיקות פיהו' (שה"ש א, ב) שהרי דיבור ונשיקה הם דבר והיפוכו - כאשר האדם מדבר הוא איננו נושק וכשהוא נושק הוא אינו יכול לדבר, יסודה של הנשיקה היא שתיקה [שזה הש"ק של שתק-נשק שהם שורשים קרובים זה לזה], לעומת דיבור שיסודו הוא פתיחת הפה^י.

ב'ודברת בם' שבדברי תורה מתגלה

ולפי"ז בלשון מחודדת יותר ביחס לאותיות 'בומ"פ' שבשפתים - יש דביקות בתורה ויש דביקות בקודשא בריך הוא - מדרגת הדביקות בתורה מתגלה באותיות ב'-מ' שב'בומ"פ' שזהו ה'ודברת בם', ומדרגת הדביקות בהקב"ה היא המתגלה באותיות בו שב'בומ"פ'.

ומצד מדרגת ה'ודברת בם' של הדברי תורה מתגלה (משלי לא, כו) 'פיה פתחה בחכמה' שזה הפ' שיוצרת פתיחה של דיבורי החכמה בבחינת 'את פתח לו' (הגדה של פסח), 'פתח פיך ויאירו דבריך' (ברכות

^י שזה בחינת הח' והפ' כמו שהוזכר לעיל.

^{יד} שלכן נאמר בגמ' על האמוראים הלשון 'משה שפיר קאמרת'.

^{טו} אלא שכמוכך, גם בדיבור זה תלוי בהגיית כל אות מהאותיות כמה הפה נפתח בה.

כיון שבנשיקה מתגלה השתיקה וזה האופן שמתגלה ה'בו ולא בזולתו', היפך ממדרגת הדיבור בדברי תורה.

כח הפתיחה של 'פיה פתחה בחכמה', אבל מדרגת 'ולדבקה בו' היא מדרגה של שתיקה בבחינת ה"ישקני מנשיקות פיהו"

שורש התנועה הפנימית שבפה משתיקה לדיבור ומדיבור לשתיקה

כמו שנתבאר, מתגלה ה'שוב' במדרגה של 'ודברת בס' בדברי תורה ומתגלה ה'רצוא' ב'ולדבקה בו' שזהו ה'עתים חשות' של מדרגת השתיקה.

וא"כ, מלבד עצם התנועה החיצונית שבפה שהיא תנועת הדיבור, השורש הפנימי שמתגלה בתנועת הפה, היא תנועה משתיקה לדיבור ומדיבור לשתיקה, מנשיקה לדיבור ומדיבור לנשיקה וחוזר חלילה.

זה עומק כח השפתיים העליונות באותיות ה'בומ"פ' המונחות בהם, דיבור בדברי תורה ושתיקה - נשיקה ב'ולדבקה בו'.

וזה העומק של ה'עתים חשות ועתים ממללות'^{טז} - ה'עתים חשות' זוהי מדרגת הדבקות בו יתברך שמו של 'ולדבקה בו', וה'עתים ממללות' זוהי מדרגת הדבקות בדברי תורה של 'ודברת בס'.

במדרגה של ה'רצוא' מתתא לעילא, דביקים בו יתברך שמו, 'ולדבקה בו' ע"י שתיקה - נשיקה, ובמדרגת ה'שוב' דביקים בדיבור של התורה שזהו הפ' של פתיחת הדיבור כמו שנתבאר, וכן כסדר עולים ב'רצוא' לדביקות בו ית"ש וב'שוב' לדביקות בדיבורי הד"ת, וחוזר חלילה, - זה תכלית כל הבריאה כולה.

כאשר נעשה צד קלקול, אז הב'ו' מצטרף לל', שזה בחינת חודש בול" שהוא חודש מרחשון שבו מתגלה תחילת ירידת המבול לחד מ"ד (ר"ה יא, ב) והברית שלא ירד מבול היא ע"י האות של 'את קשתי נתתי בענן' (בראשית ט, יג) כי קשת זה אותיות שתק. אבל כשזה מתגלה מצד מהלכי התיקון

ב-ו בו כלכביפדיה עבודת השם
מספר שיעור בקול הלשון 35940855

^{טז} מלבד כפשוטו שה'עתים חשות' הוא בשביל ליתן ריוח בין פרשה לפרשה.

^{יז} כמו שמתבאר בשיעור על שורש בול.

מדור מחשבה

בלביפדיה מחשבה
בו

סוגיות במחשבה
בו

בלבניפדיה מחשבה

בו

פועל ומגלה את שם הויה. א"כ נמצא ש"בו" מגלה שורש כל קיום ותחילת מציאות כל דבר - עצם הויות הדבר.

אכן כש'בו' מתפשט הוא הופך למיעוט. 'בו' ולא בדבר אחר כמו שדרשו חז"ל לרוב. אך עצם מילת 'בו' היפך זה והוא עצם קיום דבר שנמצא בתוכו, ו'בו כ"ו' היינו בו הווייתו, עצם קיומו שלו.

לפ"ז פירשו רבותינו ר"ת 'בוכו'. כנגד 'בו' - ברכה וחסד כנ"ל וכנגד 'כו' - כח ומשפט.

אם כן התברר בכללות ממש, שם ההווה העליון שהוא עצם ההווה תמיד, ועצם ה'אהיה' שורש תחילת הבריאה המוליד הויה חדשה בבחינת 'בוכו'.

'בו' - מציאות בנין הכלים

פעם ראשונה שמצאנו בתורה מילת 'בו' (בראשית א יא) 'ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא, עשב מזריע זרע עץ פרי עושה פרי למינו, אשר זרעו בו על הארץ ויהיה כן'. וביאר רש"י 'אשר זרעו בו על הארץ - הם גרעיני פרי שמהם האילן צומח כשנוטעין אותו'.

שורש 'בו' עצם הויות כל דבר

ידוע שכ"ב אותיות נחלקות ל ה' מוצאות הפה, ובמוצא השפתיים מתגלים אותיות בומ"פ. הרי ששורש מילת "בו" יוצא ממוצא השפתיים. ובדרך רמז "בו" באתב"ש אותיות "שפ" שורש השפתיים.

מצינו בדברי רבותינו שמילת "בו" ר"ת "ברכה וחסד".

ונבאר.

כל דבר שורשו בשמותיו של הקב"ה. והרי מצינו בתורה שלוש פעמים את השם אהי-ה. והנה, אחרי האותיות 'א-ה-י-ה' באים האותיות 'ב-ו-כ-ו'. א"כ שורש הראשון של מילת בו - 'בו - כ"ו'.

ביאור הדבר. שורש הכל הוא שם הויה העולה בגימט' "כו". פירוש המילה אהי-ה בלשון חז"ל הוא דבר שמהווה את הכל בבחינת אנא זמין לאולדא, אנא זמין לאתגלייא.

ברור שביחס לבורא ית"ש אין אהיה שקדם להווה דהרי הוא הווה תמיד. אלא אהיה שקדם להווה מתגלה ביחס לגילוי שורש הנברא. שם אהיה קודם להויה. לפ"ז האותיות אחרי 'אהיה' - 'בו כ"ו' כי אהיה

^א שורש השני הוא שם הדעת היוצא מן הפסוק "את השמים ואת הארץ" ר"ת 'א-ה-ו-ה' ואותיות שלאחריהם ב-ו-ז-ו'. אבל עיקר מה שעסקו רבותינו הוא בשם 'בו כ"ו'.

^ב (זוהר אחרי מות אות קסו) "בתר דנפק מניה שירותא, והוא נהר אתעבר לאמשכא כלא, כדין אקרי אשר אהיה. כלומר, ע"כ אהיה, אהיה זמין לאמשכא ולאולדא כלא. אהיה: כלומר, השתא אנא הוא כלל כלא, כללא דכל פרטא. אשר אהיה: דאתעברת אימא, וזמינת לאפקא פרטין כלהו, ולאתגלייא שמא עלאה". וע"ע (זוה"ח שהש"ר אות רלט) "לתר אהיה תליתאה, דהא זמינת לאתגליא, ולאפשטא נהורין לכל סטר, ודא איהו אהי"ה, הא אנא זמין לאתגלייא." ע"ש.

^ג (זוהר פקודי אות תתד) "והאי, איהו חד היכלא שביעאה, ברזא דשמא קדישא עלאה, בוכ"ו. 'ברכה וחסד' כח ומשפט, כללא כלא ורזא דא, הוא רזא דאהי"ה כללא דכלא. בגין דאלין אתון כללא דכלא. בגין דאלין אתון, אפיקו אלין דנפקו מנייהו, כללא דאבהן, ודא איהו דמתחברא בהדיהו, דאקרי ברכה".

נברא הרקיע המבדלת. א"כ הייתה הבריאה במציאות של פירוד והבדלה שמקיימת מחלוקת. מאידך ביום שישי נברא האדם שהוא כלל ותכלית מציאות כל הנבראים.

בו' במעשה בראשית

מילת 'בו' מוזכרת במעשה בראשית ה' פעמים. פעמיים ביום השלישי (בראשית א יא) "ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן" (ושם א יב) "ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלהים כי טוב"

ופעמיים ביום השישי (שם א כט) "ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע לכם יהיה לאכלה" (ושם א ל) "ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה ויהי כן"

ובשבת קודש נאמר (שם ב ג) "ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות".

ונבאר ענין הזכרות אלו.

מעשה ידיו של הקב"ה - שורש הכלי בבריאה

כבר נתבאר על פי רבותינו ש'בו' המוזכר ביום השלישי "אשר זרעו בו על הארץ" קאי על הפרי, לומר שהפרי צריך שיהיה לו קרקע - מציאות כלי קיבול.

ביאור שורש הדבר.

והיינו כאשר נתבאר ש'בוכ"ו' נאמר על אהיה לומר שהוא דבר שממנו נעשה ומתהווה דבר, ודומה זה לכח המוליד הקיים בזרע שהוא הווית עצמו בבחינת 'בוכ"ו'.

ובעומק, דורשים חז"ל 'אשר זרעו בו על הארץ' לאיסור הוצאת שז"ל. דהרי לכל דבר צריך שיהיה לו כלי קיבול - מציאות של קרקע. א"כ מה שנאמר בעץ פרי "אשר זרעו בו" - בארץ דייקא, דבעינן מציאות של כלי לקבלו. והוא הדין לגבי כח זרע שבאדם שצריך כלי קיבול - מציאות של כלי.

לפי זה למדו רבותינו שמילת 'בו' ענינו בנין הכלים. יש את אורו ית"ש כח הבלתי גבול ויש את כח הגבול שורש הנבראים. לפי זה הגדרת 'בו' הוא גבולותיו של הנברא. בו מגדיר שהדבר קיים בו ולא בדבר אחר. אבל כפי שהוזכר, מלבד מה ש'בו' ענינו הוויה ומציאות הנברא, 'בו' גם נדרש למיעוט, למה שלא קיים בו. דהיינו מה שלא נמצא 'בו' מגדיר את גבולות הדבר עצמו וכל מה שקיים בו. כלומר, עצם הווייתו זה גבולותיו וקיומו שלו. ומה שאיננו בו אינו מקרה שחסר בו דבר אחר אלא זה מחמת שהוא מעבר לגבולות של אותו דבר.

א"כ זהו בנין מציאות הכלי על גבולותיו וחלקו וכל מה שיש בו.

'בו' - שורש הבריאה כולה

באמת כל שורש מציאות הבריאה נמצאת במילת 'בו'.

דהרי אות 'ב' כנגד יום ב' דמעשה בראשית ואות 'ו' כנגד יום ו'. ומצאנו נקודה אחת יסודית מאוד שמבדיל בין יום שני ליום שישי דבריאת העולם. והוא, שביום שני

^ד (זוהר בראשית אות צב) "אשר זרעו בו, דייקא, מכאן דלית רשו לבר נש לאפקא זרעא מניה לבטלא".

קיבול הנ"ל.

"ביום עשות הויה אלקים" -

שורש מעשה ידי

כבר נתבאר ש'בוכ'ו' בגימ' ל"ד. אם נכפיל את הל' בד' - כהגדרת רבותינו^ה אורכו ל' ורוחבו ד', עלה בידינו ק"כ, והוא שורש ק"כ צירופי שמות אלקים. שהרי מבואר^ה שאות אחת עומדת לעצמה, שני אותיות בונות שני צירופים, שלושה אותיות בונות ששה, ארבעה אותיות כ"ד צירופים, וחמישה אותיות - מנין אותיות שם אלקים יוצרות ק"כ צירופים.

עוד אמרו רבותינו^ה 'אתה גיבור לעולם ה' (אדנות) - ר"ת אגל"א, והוא גימ' ל"ד (עם הכולל). 'גיבור' הנ"ל היינו בחינת הדין הנמצא בשם אלקים, ובמעשה בראשית נאמר שם אלקים. נמצא א"כ שמעשה בראשית שנברא בשם אלקים שהוא שורש ותוקף מידת הדין הרי הוא בגימ' ל"ד, כגימ' 'בוכ'ו' בחינת ה'דל'.

אך בסוף הפרשה נאמר (בראשית ב ד) 'ביום עשות הויה אלקים'. ויש לפרש שהויה זו התגלה מה'בוכ'ו' - מנין שם הויה, שנמצא בתוך האלקים. הרי שמצד הל"ד שבו השורש הוא ל' הנכפל בד' - ק"כ צירופי שמות אלקים, ומצד ביום עשות הויה^ה אלקים, ההויה רמוז במציאות ה'בוכ'ו', וכל זה פעל הקב"ה במעשה ידי מוכח יד - ד' י' דייקא.

כשברא הקב"ה את העולם, אף שלפי פשוטו הוא ברא מכח מאמר פיו יתברך כלשון הפסוקים 'ויאמר אלקים', מ"מ מצינו במקראות (ומובאים בגמ' כתובות ה) לשונות של 'יד' - (ישעיהו מח יג) 'אף ידי יסדה ארץ', (תהלים צה ה) 'ויבשת ידי יצרו', (שם יט ב) 'ומעשה ידי מגיד הרקיע'.

ופירשו רבותינו^ה ש'בוכו' בגימ' דל' ומשמעותו דל מלשון עני ואביון. וכן 'בוכ'ו' בגימט' 'ידך'. הרי ש'בוכ'ו' ו'ידך' מקבילים אהדדי.

ביאור הדבר.

כפשוטו 'יד' הוי שם כללי ו'ידך' שם פרטי בבחינת 'וקשרתם לאות על ידך' - על היד שלך. אך בעומק 'ידך' היינו שלימות היד, שסיום היד הוא ב'כף' היד וחמש אצבעות מחוברים אליו. א"כ כל 'יד' התפשטותה ושלימותה היא ב'כף'. וכשנוספה אות 'כף' למילת יד עולה 'ידך'.

מעתה נבין את ההקבלה ל'בוכ'ו'. הרי נתבאר לעיל ש'בוכ'ו' הוי בנין שורש הכלי - 'אשר זרעו בו על הארץ' שצריך האדם שיהיה לו כלי לזרע. ושורש הכלי קיבול בקומת האדם נמצא כמובן לא בכללות היד אלא בכף היד, שעל ידי הכף מקבל האדם כל דבר. א"כ נמצא ש'ידך' הוא הגדרת הכלי המקבילה ל'בוכ'ו'.

הרי עלה בידינו שמצד הבחנה זו, שורש 'מעשה ידי' של הקב"ה בבריאת העולם הוי מבחינת תפיסת ה'ידך' שבדבר שורש הכלי

^ה (עץ חיים יז ד) וז"ל "והוא ג"כ חילוף שם אהי"ה בוכ"ו שבמלכות כנודע ועולה ד"ל ע"ש.

^י (שם לט י) וז"ל "ואלו נמשכין משם בוכ"ו שבבינה שהוא חילוף שם אהי"ה כי גם הוא גימ' יד"ך ע"ש.

^ז (שם יד ו) וז"ל "ואז זה הבוכ"ו מאיר בחיצוניות הנק' אלקים כי הנה הוא כולל כל אלקים שהוא ק"ך צירופים והם נחלקים ד"פ ל' הם ק"ך".

^ח (ספר יצירה ד יב) ע"ש.

^ט (זוה"ח תרומה אות ז) וז"ל " ואית ביה שמא רזא דגבורות ה' ואיהו את"ה גבו"ר לעולם אדנ"י. ורזא דייליה, אגל"א".

גער בעולמו ואמר די

התבאר לעיל שמצד אחד בריאת העולם היה בבחינת מעשה, כלשון הקרא (בראשית ב ד) "ביום עשות ה' אלקים". מאידך נאמר (תהלים לג ו) 'בדבר ה' שמים נעשו', שהקב"ה ברא מכח הדיבור.

ביאור הדבר בעומק.

איתא בגמ' (חגיגה יב) "ואמר רב יהודה אמר רב: בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו, שנאמר עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו. והיינו דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב אני אל שדי אני הוא שאמרתי לעולם די".

נמצא שמתחילה העולם היה מתפשט והולך, עד שגער בו הקב"ה ואמר לו די.

פתחנו בראשית הדברים שדיבור מתבטא בכ"ב אותיות היוצאים מה' מוצאות הפה. נמצא לפי זה, שמה שגרם לבריאה בתחילתו להתפשט אלו הם ד' מוצאות הפה המתפשטים. ומוצא השפתיים שהוא מלשון שפה וגבול הוא המוצא שעצר את ההתפשטות משורש האותיות בומ"פ. ומבואר בדברי רבותינו (ספר יצירה ו א) שאות מ' - דוממת. א"כ יתפרש (איוב כו) "תולה ארץ על בלימה" - על אותיות בומ"פ שהם אותיות שתיקה. וכוונת גער בעולמו ואמר לו די' היינו שהאיר אור אותיות השפתיים, שהם מלשון 'סוף' (ש' וס' היינו הך) וגבול.

וכמו שהוזכר ב'ו' באתב"ש אותיות ש"פ שהוא שורש השפתיים הנ"ל. א"כ כל גבולות הבריאה כולה היא משורש 'בו' כמשנ"ת.

נמצא לפי זה שכל לשונות 'בו' במעשה

בראשית - "אשר זרעו 'בו'", "אשר 'בו' פרי עץ", "כל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה", מעיד על ה'בו' שבו, על הגבול שיש בו, מנקודת הדיבור לנקודת הידים ועד סוף גבולותיו. וא"כ גער בעולמו ואמר די', היינו שהפך את ידיו - אותיות יד ל'די'. נמצא שממעשה ידיו של הקב"ה נעשה מציאות של הגבלה בבחינת 'בו' שנתן גבול להתפשטות בבריאת העולם.

לשון חק מכריע בין הידים

עוד נמצא ברבותינו שכל דבר הנברא הוא באופן של קוין - ימין שמאל ואמצע. ולענינא דידן, בפשוטו היה נראה שהידים הם ימין ושמאל, וגוף האדם נקודת האמצע. אך נמצא ברבותינו שלשונו של האדם מכריע בין אצבעות הידים.

ולדברינו יתבאר שאותיות השפתיים הם אלו שיוצרות שפה וגבול לידים, שה' האצבעות הם המגלות את ה' מוצאות הפה שמתפשטות לגוף האדם. ועומק הכרעת מוצאות הפה היא מתי לדבר ומתי לשתוק. שהרי אם לא היה הקב"ה מדבר כלל לא היה נברא העולם ואם לא ששתק אחר כך להגביל, העולם היה ממשיך להתפשט.

נמצא שההכרעה השורשית הנקראת 'לשון חוק מכריע בינתיים' היא מאותיות השפתיים, שיש להם גבול מתי לשתוק. ונקראת לשון חוק, לפי שהיא לשה - מערבת מזה ומזה על ידי שמכריעה ביניהם, וזה בכל הפה למוצאותיו. אך מצד לעשות או לחדול, לדבר או לשתוק, שורש כח זה נמצא באותיות השפתיים. שם יש נקודת הגבול שבכח הדיבור. והוא הוא בבחינת גער בעולמו ואמר די שהפך היד - המעשה לדי.

* (ספר יצירה ו ד) וז"ל "זכרת לו ברית בין עשר אצבעות רגליו והיא ברית המילה, ועשר אצבעות ידיו והוא הלשון". וע"ע (שם ב א) וז"ל "שלש אמות אמ"ש יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בינתיים"

עד כאן מגיע מציאות וגבול הדבר.

“ותשת עלי כפכה” - שורש ההגבלה

על אדם הראשון נאמר (חגיגה יב א) “וכיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידיו עליו ומיעטו שנאמר אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה”.

ויש לבאר ענין מה ששם עליו כפו - כף היד דייקא ובזה מיעטו. שהרי היד מצד עצמה מתפשטת בבחינת ‘ידא אריכתא’. ואילו כף היד היא המגבילה אותה שלא תתפשט עוד. ועוד בלשון אחר - שלפני שהיתה כף היד מחולקת לה’ אצבעות היתה מתפשטת ובחלוקתה לאצבעות נצטמצם ונוצר בה גבול.

א”כ ברור שמה שהגביל הקב”ה לאדם הראשון הוא על ידי כף היד אשר בו שורש ההגבלה. וכן דרשו בגמרא (מנחות לז.) ‘ידך’ יד כהה - חלשה, היינו שמקום הגבול של היד הוא מקום הצמצום וכהות שלה.

“כי בו שבת” - אות השתיקה

כמו שהוזכר, ה’בו’ שנאמר בשבת הוא “כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות”. ברור שענין ‘בו’ שמתגלה בשבת שונה מ’בו’ המתגלה בימי החול, שלישי ושישי של ששת ימי המעשה.

ונבאר.

איתא בגמרא (ירושלמי שבת טו ג) “אמר רבי חנינא מדוחק התירו לשאול שלום בשבת”. עוד דרשו (שבת קיג) ‘ודבר דבר’ - שלא יהא דיבורך של שבת כדבורך של חול.

יסוד הענין הוא, שהרי בשבת בראשית שתק הקב”ה מדיבורו ולא ברא כלום. ומשום כך בקושי התירו לדבר בשבת בבחינת הוי דומה לו ‘מה הוא אף אתה’.

ולפי”ז יתבאר מה שנאמר ‘כי בו שבת’. דאין הכוונה רק שקיים בחינת ‘בו’ בשבת. אלא דב’בו’ עצמו מונחת מציאות השביתה. דכמו שהוזכר, באותיות השפתיים בומ”פ מתקיימת ההגבלה של העשייה במעשה בראשית - ‘אשר ברא אלקים לעשות’. וחלק המעשה הנ”ל הוא בבחינת ‘ידך’ גימט’ ‘בוכו’ בו ‘כ”ו’ כנ”ל.

נמצא א”כ שבשבת קודש התגלה ה’ידך’ - היד כהה שאינה פועלת.

ונבאר עוד את שורש העניין.

כידוע בימות החול יש שני ‘אותות’. אות ברית קודש - המילה, ואות התפילין. בשבת לא מניחים תפילין מפני ה”אות’ היא ביני ובניכם” של שבת קודש.

והבנת הדברים על פי מה שנתבאר. שהאות התחתון הוא אות הברית והוא ביחס למה שהוזכר ‘בו’ בענין הזרע - ‘אשר זרעו בו’, שלמדנו מזה שצריך שיהיה כלי קיבול, מציאות של כלי. והאות העליון יותר - התפילין.

התפילין של יד מניחים על ‘ידך’ - יד הכהה כנגד הלב. וביאר הרמח”ל של”ד בגימ’ ‘לבב’”. ותפילין שבראש מניחים כנגד מקום שמוחו של תינוק רופס. ומציאות זו היא משום דהוא עדין קטן ואינו מדבר, א”כ הרי מניחים את התפילין ביחס כך שהתינוק שותק.

ובשבת אין צריך לאות התפילין, ולא בלבד

^א והיינו כמו ה”א הידיעה כך הכפלת האות מדגישה את הדבר.

הספיקו כביכול ששת ימי המעשה לברוא את העולם ועל כן נכנסה הבריאה מעבר לגבול הזמן (אף שזמן זה אסור במלאכה מספק).

והמבואר, שלא ששבת הקב"ה כיון שגמר וסיים את מלאכתו. אלא שכאשר באה שבת הרי אין צריך יותר לכלום. דרך בעניין פעולה ועשיה צריך לפעול עוד ושייך שימשך. אך בבחינת ה'בוכ"ו' הרי יש כאן הויה והכל בזה, ואז באה השביתה. וששת ימי המעשה הם בבחינת 'אהיה' שפירושה אנא זמין לאולדא - עשיה, ובשבת הוא שובת ממציאות ה'בו' כ"ו, שהדבר נמצא בתוך שלו ואינו צריך עוד מציאות של פעולה, ושורשה כנ"ל באותיות הבומ"פ.

בוכ"ו - 'ם' ו'ס' ריבוע ועיגול

נמצא ברבותינו שאם נצרף ארבעה אותיות 'בוכ"ו' לשניים, היינו שה'ב' מתחבר ל'ו' וה'כ' ל'ו' עלה בידינו כעין ס' וכעין ס'. וקיים בזה שני בחינות. בחינת מ"ם וסמ"ך שבלוחות שבנס היו עומדים (שבת קד). ובהיפוך סדרם ס"מ - שרו של עשיו, הסם דקלקול. והרי ההגדרה שבשם 'בוכ"ו' מונח סם דתיקון - בבחינת (יומא עב:) זכה נעשה לו סם החיים, ואם לא זכה נעשית לו סם דקלקול - המות בבחינת ס"מ שרו של עשיו.

ביאור ענין אותיות אלו בעומק.

סוכה כשרה יש לה ד' דפנות, וזה באופן שעומדת כ"ם' או כס', שני הצורות שעלו בידינו מ'בוכ"ו'. אך קיים חילוק שורשי בין שני הצורות. ה'ס' שנוצרה מצירוף ה'ב' והו' היא צורת ריבוע, והכ' והו' המצורפות לס' בצורת עיגול. נמצא א"כ ב'בוכ"ו' שורש צורת ריבוע ושורש צורת העיגול.

כבר הוזכר שריבוע ועיגול ר"ת רע.

מצד התיקון הרי זה ער, או רע מלשון רעך

שאינ צריך למדרגה התחתונה יותר - תפילין של יד אלא אפילו תפילין של ראש.

ביאור הדבר.

שבשבת קודש מתגלה האות - מלשון אותיות, על ידי שבשבת האותיות שותקות בבחינת בומ"פ. ועל פי זה יובן 'כי אות היא ביני וביניכם'. כי כאשר מדברים שייך שישמעו אחרים אף שהוא לוחש. אבל כאשר מה שמחברם זה אותיות השתיקה אין מציאות שיצטרף אחר לאותו הדבר. וזהו האות של שבת בבחינת שתיקה שבא במקום האות של תפילין שמצרפת את הקב"ה וכלל ישראל.

ובעומק יותר.

הנה הזכרנו בראשית הדברים ש'בו' הכוונה שקיים הדבר בתוכו וזהו בכללותו 'בוכ"ו' שקאי על ההויה.

על פי זה יש לבאר, שעומק השביתה שמתגלה בשבת אינה שביתה רק מחמת שגמר הקב"ה לעשות כל מלאכתו וע"כ פסק ממנה. שהרי היה יכול לברוא עוד כנזכר ממאמר חז"ל שהיה העולם מתפשט. ועוד שבענין שביתה האדם אמרו (מכילתא דרבי ישמעאל יתרו פרשה ז) "שובת כאלו כל מלאכתך עשויה" שצריך שתהיה הרגשת האדם בשבת 'כאילו כל מלאכתו עשויה'. ויש לפרש דאין הכוונה שהקב"ה סיים מלאכתו כולה בששת ימים ואתה שלא הספקת יהא בעיניך כאילו.

אלא כוונת הדבר.

שגם הקב"ה בששת ימי הבריאה לא גמר כל מלאכתו עד שלא היה עוד מה לברוא. אלא ששבת מכח ה'בו' שיש - הויה שאינה צריכה לעוד עשיה. ויש ללמוד כן מדברי המשנה (אבות הו) ש'עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות', שמלמד ענין זה על מה שלא

אך בקלקול הכל נהפך לדינים שאינם ממותקים.

והגדרת הדבר הוא ש'דין' ממותק הוא אותיות די נ' - שהגיע למדרגת התפשטות הראויה לו. אך דין שאינו ממותק הוא בבחינת 'די' שאינו במקומו. ובמקום שיהיה יד המתפשטת הוא נהפך לדי. והוא מתגלה או בריבוי, בבחינת גבורות כגשמים שיורדים יותר מן הראוי שמגיע מכח אתה גיבור לעולם אדנות שאין לו סוף, או שמתגלה בהגבלה שמתפשט פחות מן הראוי לו.

כל זה מונח במציאות הקלקול של מדריגת הדין.

ושורשו ב'ידך' - יד כהה. שם נעשה שורש של הדינים. והוא בשם 'אלקים', 'דל' - ל נכפל בד' הרי הוא ק"כ, ובקלקול נהפך להיות רגע, בחינת (תהילים לו) 'כי רגע באפו' ומסתיים בחוטם במקום בפה.

ובבחינת הזמן במקום שיסתיים בשבת קודש כנ"ל מסתיים ביום השישי. דהרי ביום השישי נאמר (בראשית ב יז) 'ביום אכלך ממנו מות תמות', ושם התגלה שורש הקלקול של 'כי רגע באפו' בקללת אדם (שם ג יט) "בזעת אפך תאכל לחם".

ובמדרגת המקום, היפך מה שגער בעולמו ואמר די, מתגלה שהמקום עצמו הולך ומצטמצם. דביום שני דמעשה בראשית נאמר (שם א ט) "קו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה". וקלקולו בימי אנוש (תנחומא יתרו טז) שהציף עליהם שליש העולם, שצמצם את היבשה, מקום המגורים, והפכו לים שאינו ראוי למגורים, וכל זה

- חיבור. אך מצד הקלקול הוא רעוע - דבר שאינו עומד כתיקונו.

ויסוד חלוקתם הוא שריבוע מורכב מקוים שמטבעם מתפשטים. לעומת כך העיגול חוזר לנקודת מוצאו שבתוך עצמו. א"כ הרי בזה מונח, שמתחילה היה העולם מתפשט בבחינת קו עד שגער בעולמו ואמר לו די. שהפך אותו מריבוע - קו המתפשט לעיגול שנסגר בתוכו.

וזה המכוון במילת 'גער' אותיות 'רע ג'.

בוכו המתגלה בעש"ן

על פי כל הנ"ל מתגלה עומק הבוכו וסיום כל דבר בעולם שנה ונפש.

בבחינת עולם - גער בעולמו ואמר די שהפך אותיות יד לדי כנ"ל.

בבחינת הזמן (שנה)^{יב} נמצא בשבת, סוף מציאות הזמן. שכל ששת ימי בראשית היתה ההתגלות אהיה - העתיד לפעול, אך בשבת נתגלה 'בו' כ"ו שהוא מציאות סיום של הזמן וקיום מציאות הבריאה. ונקראת שבת 'ויכל' מלשון כללות וכלי כידוע שבו מצטרף כל הבריאה כולה לאחד, ובו נעשה מציאות הכלות - הסיום, והכל מבחינת ה'בוכ'ו^{יג}.

ובבחינת נפש הוא בגוף האדם. שסיום הראש הוא בפה, וביותר בשפתיים גילוי אותיות הבומ"פ. וכן גופו שמסתיים באצבעות הידים והרגלים (אך עיקר הדבר הוא בידים כנודע שאצבעות הרגלים הם התפשטות של אצבעות הידים). והרי נתבאר שהסיום הוא בכף היד בחינת 'ידך' כנ"ל.

^{יב} מלבד מה שמתגלה בבחינת הזמן ענין 'רגע' אותיות רע"ג.

^{יג} עיין עוד ליקוטי מוהר"ן תורה נט וז"ל "וז"פ (שבת ק"ד) מם וסמך שבלוחות בנס היו עומדים. מם, זה רבוע. וסמך זה עגולא הנ"ל. שבלוחות הלב, כמ"ש (משלי ג') כתבם על לוח לבך. בנס עומדין, בנס, זה בחי' שבת, בחי' (שמות ל"א) אות היא לעולם:

עברה מן העולם, עדין יש ממנו רושם בבחינת ריח שאין לו עיקר. וכענין זה נמצא במשיח, שדן את ה'בוכ"ו' את הדבר שאין לו כ"ו בבחינת מריח ודן. אך עיקר מדרגתו כנזכר ששמו משיח מלשון מסיח, והיינו מדרגת פה המדבר. אך כל זה הוא רק במציאות שתבוא על ידי משיח צדקינו, אך בעולם דידן שעדיין לא בא למדרגה זו הרי נעצר מדרגת העולם בחוטם, ולכן מה שמעידים על האדם הוא על חוטמו ששם הם גבולות האדם בזמן זה.

רוח האף היורד לפה

ביצירת האדם נאמר (בראשית ב ז) 'ויפח באפיו נשמת חיים' ומתורגם 'לרוח ממללא'. הרי שנפח באפו ומזה נעשה למדרגת מדבר - בפיו, אך כשאינו מגיע הדבר למדרגת פיו עומד הוא בחוטם, ואז הוא רוח חיים במדרגת החוטם ובא לכעס הנקרא 'קצר רוח'^י. וביאור הדבר לפי"ז שקצר רוח היינו שאינו מתארך הרוח עד מדרגת פה אלא נשאר בחוטם. ואם אחר שהוא נקצר הוא אכן מתפשט לפה הוא נהיה רוח קצרה והיא היא שורש גלות מצרים בחינת (שמות ו ט) 'ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה'.

ועבודת האדם כנזכר 'תולה ארץ על בלימה' שכולם פיו בשעת מריבה. ומריבה זו היינו מריבה ששורשה ביום ב' דמעשה בראשית כנ"ל. ודיבורו בשעת מריבה תלוי בזה, שאם יארך רוחו ויתגלה בפה הרי ידבר דברי פיוס ובזה יעמיד העולם, אך אם יתגלה קוצר הרוח בפה הרי דיבורו יהא דיבור כעס

מ'ידך' שלא התגלה בה היד כהה דתיקון, ולא נמצאו בו ג' אותות, תפילין ברית ופה דשבת קודש כנזכר, אלא מתגלה צמצום הדבר מעבר למקומו.

רוח אפינו משיח ה'

ברכותינו" מצינו הגדרת הדבר בלשון ברורה, שבחינת 'בוכ"ו' היא קו המידה של כל העולמות כולם.

ביאור הדבר.

יש גבול ששורשו בשם אהיה והוא ביחס למידות, ויש גבול מעשי של כל העולם כולו והוא בשם 'בוכ"ו'. כל זה הוא במדרגתו דתיקון. אך בקלקול הוא מצטמצם מעבר לגבול הראוי לו ואז הוא נעשה מציאות של חוטם. דוגמא בהירה לזה ממה שאמרו בגמרא בענין היתר עגונה (יבמות קכ א) 'אין מעדיין אלא על פרצוף פנים עם החוטם'.

והדבר טעון בירור.

דהרי עיקר שם האדם הוא בהיותו מדבר, וא"כ יש להבין אם עיקר האדם הוא בפה או בחוטם.

ומהלך ברור נראה בזה לעניננו. והוא בדין משיח ובפרט משיח בן דוד, 'רוח אפינו משיח ה', שעיקר מה שהוא דן הוא על ידי הריח^י. והיינו שהדינים ממותקים על ידי הריח. אך שמו 'משיח' מלשון 'מסיח' השייך לפה.

וביאור ענין.

מציאות הריח היא שאף שהויתו ועיקרו

^י (עץ חיים שער י"ד פ"ו) וז"ל "וכן בוכ"ו המתפשט בכלם והוא קו המדה להם והוא גימטריא ד"ל ר"ל ד"פ ל"י. וע"ע (שער הכוונות תפילת השחר) וז"ל "וכן במלכו" אשר היא נקבה השם המכה בה ומגדל בסוד קו המדה הוא שם בוכ"ו הנז' וזהו ובידך לגדל ולחזק לכל כי ע"י שם בוכ"ו קו המדה שלה".
^י (זוהר חדש שהש"ר מאמר הריח אות קפח) אית ריח אחרא ודא איהו מלכא משיחא, דאקרי ריח. דכתיב, והריחו ביראת ד'. ודא אקרי ריח. ומתקשרא ברזא דריח קורבנא.
^י וזהו מה שנאמר על הכועס (איוב יח ד) "טורף נפשו באפו".

ומריבה.

והדבר טעון ביאור מדוע 'נעשה רצוני' ענינו בריח החוטם.

ויתבאר שאם אמרתי ולא נעשה רצוני אז סיום הדבר הוא בחוטם ומתגלה הכעס ומציאות של חרון אף. אך כשאמרתי ונעשה רצוני, הנחת רוח הוא מה שהרוח של האף מתפשטת עד הפה. ועומק נקודת הרצון הוא שהחוטם והפה יצטרפו והיא היא שלימות ההארה, שהבריאה אינה נעצרת במדרגת החוטם אלא מתפשטת יתר על כן עד מדרגת הפה.

וזהו מדרגת הפה שמתגלה בשב"ק. אותו נחת רוח של 'אמרתי ונעשה רצוני'.

שהרי הקב"ה ברא את עולמו בששה ימים ובשביעי שתק ושבת ממלאכתו. א"כ לולי חטא אדם הראשון שבה מכח הנחש בחינת לשון הרע ופגם הפה היתה הבריאה מתגלית במדרגה העליונה והיה מתפשט לפה.

כאן מונח שלימות נקודת ההארה.

כאשר מאיר האור השלם של 'בוכ"ו' מתגלה לא אהיה אלא הכל הוא הויה, והוא סוד השתיקה המתגלה.

תינוק שאינו מדבר -

סוד השתיקה בחינת שב"ק

הזכרנו ג' אותות.

האות התחתונה אות ברית קודש. אות השניה תפילין. ואות היותר עליונה שבת.

סדר הבריאה הוא שתינוק נימול לשמונה ימים. נמצא שא"א שלא יעבור עליו לכה"פ שבת אחת. ונזכר ברבותינו ש'בו' גימ' שמונה. היינו שעבר עליו שבת ואז מגיע למציאות השמיני. וא"כ האות הראשון שיש בתינוק הוא אות שבת קודש, ורק אז יכול להצטרף לאות הברית.

בעולם דידן סיום של כל מציאות העולם הוא באף. מה שנקרא החוטם 'אף' הוא משום דבר זה גופא כנאמר (דברים ט יט) 'יגורתי מפני האף והחמה' שיעודו של איבר זה הוא הכעס. והגורם הוא שאדם הראשון חטא ביום השישי ואז נקנסה עליו מיתה וכוזה נאמר 'בזיעת אפך תאכל לחם'.

ובלשון רבותינו יש אפין ויש אנפין, ופעמים שמתחלפים הם כי זהו מה שהופכים הפנים להיות סיום קומת האדם באף ונשאר במדרגת חוטם. ואם הוא מתפשט מכאן ואילך הוא מכח דיבור דקלקול, מה שהתגלה אצל משה בבחינת קצר רוח כנ"ל.

חרון אף - 'בוכ"ו' דקלקול

א"כ קומת הבריאה שחל בה מציאות דקלקול שהדבר אינו מושלם הרי הוא מדרגת 'בוכ"ו' דקלקול. והוא הופך להיות 'דל' עני ואביון. היינו, שכשמתגלה ההויה ב'בוכ"ו' דתיקון הרי הוא מדרגת שבת ושבייתה של שלימות. אך ב'בוכ"ו' דקלקול מתגלה שהוא אינו מושלם אלא חסר, והויתו חסרה.

ולפי"ז צירוף 'בוכ"ו' דקלקול הוא כ"ב אותיות העומדות להתפשט. ולא רק אותיות השפתיים אלא כל האותיות. ניתוסף לכ"ב את שני אותיות 'ו' ונוצר מציאות של שני 'ו' המחבר שמהותם ביקוש לעוד ועוד. יש לו כ"ב והוא רוצה להוסיף 'ו' ו', ולעולם נשאר חסר בבחינת יש לו מנה רוצה מאתים. וזהו הנקרא חרון מלשון חור שהדבר לעולם אינו עומד בשלימותו.

נחת רוח שאמרתי ונעשה רצוני

כידוע קרבן נקרב ל (ויקרא א ט) 'ריח ניחוח אשה לה'. ודרשו חז"ל (ספרי פנחס קמג) "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

שתיקה, ורק כשיש שתיקה שייך מציאות של דיבור.

נמצא לפי² שהמדרגה העליונה של השתיקה מתקיים במי שנולד בשבת. הרי נולד בשבת ונימול בשבת הבא. ומקצת היום ככולו, א"כ מתגלה בו שני שבתות, מציאות של שתיקה דיבור ושתיקה. וזה עומק מדרגת 'בוכ"ו' - בו ההויה השלמה. שיש שתיקה לפני העולם ואז דיבור ואז שתיקה, וא"כ מהו שמתגלה בו אינה ההויה שאחר האהיה אלא מדרגת השתיקה שבו ההויה שלפני בריאת העולם.

שבת מצד עצמה נקראת דלה בבחינת מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת. א"כ הגדרת 'בוכ"ו' יתבאר, שהיא דלה משום שכל מה שיש לה מקבלת מאחרים.

בעומק יותר, אינה מקבלת כלום ויש לה בתוך הויתה את הכל מכח השבת הראשונה שקדמה לעולם.

ובתפיסה בעלמא דידן נאמר מי שטרם בערב שבת וכו', וזה נאמר ביחס לאכלה. אך מצד ויכולו - המקביל לאכלה, אז יש בה את שורש נקודת השתיקה שלמעלה מדיבור בבחינת שבת שקדמה לעולם.

זה שלימות המדרגה של 'בוכ"ו'.

בוכ"ו שקדמה לבריאה דביקות באמיתת הויתה

אצל משה רבינו נאמר (שמות לג כג) "והסרת את כפי וראית את אחרי ופני לא יראו". ש'אחורי' היינו שאחרי שם אהיה יש את שם 'בוכ"ו'.

אך בעומק, מצד הקלקול הוא שורש כ"ב אותיות ומלשון בכה, שורש נקודת הנפילה והוא סיום העולם. אך מצד התיקון הוא

ויתבאר בעומק שהברית היא בחינת האות, והברית העליונה שבשבת קודש בסוד השתיקה. ושייך זה לתינוק השותק, לכן מתחיל ברית בנקודת השתיקה. וכן אמרו בגמרא (שבת פז א) לכו"ע בשבת ניתנה תורה. ובסדר נתינת התורה איתא בחז"ל שמתחילה החריש ואח"כ דיבר.

והיינו כיסוד זה שהתחיל מהברית של שתיקה. ומי שעבר אצלו ברית של שבת השתיקה, בו מתגלה החשמל, חש ואח"כ מל כלשון חז"ל (חגיגה יג ב) עיתים חשות עיתים ממללות, 'ממלות' מלשון מילה. היינו שאפשר לגלות הממללות רק כשעבר עליו עיתים חשות - על ידי שבת שבו מתגלה השתיקה, ואז ביום השמיני מתגלה העיתים הממללות, אך אכתי אינו קבוע אלא עיתים חשות ועיתים ממללות וחוזר חלילה.

בו - שמונה - שבת דשתיקה

וזוהי המדרגה 'בו' גימט' שמונה כנזכר בדברי רבותינו.

ביאור הדבר.

בו - גימ' שמונה מכוון לשבת קודם שנברא העולם ושבת אחר שנברא העולם. ובעומק מה שנזכר בגמ' (שבת קיח:) "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים" ביארו רבותינו³ שהכוונה לשבת קודם שנברא העולם ושבת אחר שנברא.

אז מתגלה מציאות של שתיקה דיבור ושתיקה.

עומק הדבר.

אהיה הוי בבחינת ששת ימי המעשה שבהם התגלה הדיבור, ו'בו' בשבת מציאות דשתיקה. וא"כ השבת בשמיני היא שבת של

¹ ע' פרי צדיק קדושת שבת פ"ב

להחזיר את הכל למים - ה'מס' של הבומ"פ
'מ' דשתיקה.

ואז יחדש את עולמו ולא באהיה אלא
ב'בוכ'ו', וזה כי בו שבת, שלא יחדש באופן
שתיקה כשבת, אלא יום שכולו שבת, יום
שכולו ארוך, ואז יתגלה מציאותו של ההוויה
הנעלמת.

ונשגב הויה לבדו ביום הוא.

ב-ו בו בלכביפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 31688961

מתגלה כהויה הקודמת לעולם לפני מציאות
הבריאה, והגדרתו הווה תמיד.

וברבותינו" ביארו, נגילה ונשמחה בו,
ממשקל ולדבקה בו, בעצמיות הויה אמיתו
כביכול.

בצד הנמוך, כמו שנתבאר לעיל, ביום ב'
דבריא העולם התגלה מציאות של פירוד
והבדלה. וביום השישי, בבריא האדם,
'ויהי האדם לנפש חיה - לרוח ממללה'
התגלה מציאות של שלום מדין דיבור על
ידי התחברות רוח האף לפה.

אך מצד הנקודה העליונה, הוא 'בולם
פיו בשעת מריבה' בבחינת מריבה דיום ב'
דבריא שבו הייתה המריבה והמחלוקת
הראשונה. נמצא, שלא מצטרף ה'ב' ו'ו'
ל'בו' מכח רוח ממללא אלא מצד המדרגה
השלמה שלמעלה מנקודת הדיבור בבחינת
נגילה ונשמחה בו.

ולדבקה בו בעצמיות הווייתו כביכול, קודם
שנברא העולם.

דהרי לכל דבר יש צד לפניו וצד לאחור.
ונתבאר ש'בוכו' הם אותיות אחרי 'אהיה'.

א"כ קיים גם בחינה לפניו - לפני.

זה סוד מציאות ה'בו' כמו שנתבאר.

באתב"ש - 'ב' - 'ש' ו' - 'פ'. נמצא 'שב' 'פוי'
אלקים, שמשיבים את כל 'אשר ברא אלקים
לעשות'.

ועל שם כן נקרא השבת שהיא משיבה את כל
אשר ברא אלקים ומחזירה להויה שקדמה
לפני מציאות ההויה. ו'בו' גימטריא שמונה,
זה סוד האלף השמיני, שעתידי הקב"ה

י" (זוהר אמור אות רצא) רבי אבא פתח, שמחו ביי' וגילו צדיקים, וכתוב, זה היום עשה יי' נגילה ונשמחה בו.
ואוקמוהו, דהא בקב"ה בעי למחדי, ולאנהרא אנפין, וישתכח ב"נ בחדוה, בגין דההוא חדוה דקב"ה הוי, דכתיב נגילה
ונשמחה בו ביומא. בו: בקב"ה, וכלא חד מלה.

סוגיות במחשבה

בו

- פירוש, הא דכתיב אצל עץ פרי אשר זרעו בו, ולא כתב כן אצל עשב הבהמה, מפני שכאן ר"ל הזרע הוא בפרי, שהגרעין הוא "תוך" הפרי, ולא כן בעשב הארץ שזרעו גדל בחוץ, עכ"ל.

ויתר על כן כתב באבן העזרא (הארוך, שם) וז"ל, אשר זרעו בו - שהזרע הוא הפרי, עכ"ל. ומשמע שאינו רק בתוכו, אלא עצם היותו.

ועוד, בו, היינו בו נמצא כל כח כללותו, כמ"ש בהעמק דבר (שם) וז"ל, זרעו בו, היינו הגרעין שהוא הזרע המונח בפרי, וגם בו כלול כח האילן, עכ"ל. והיינו שבו כלול כל כח כללות האילן, וכן מעין כך בזרע הבהמה והאדם, כלול כל כח הבהמה והאדם.

ובעומק, בו מונח כח אין סוף, כמ"ש ר' צדוק (דברי סופרים, אות כט) וז"ל, אשר זרעו בו - שהוא חוזר להצמיח אילן העושה פירות, ומן הפירות חוזר אילן, והוא הקיום במין "שאינו פוסק", עכ"ל.

כתיב (בראשית, א, יא) עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן. וביאר בהכתב והקבלה (שם) וז"ל, שיהיו בו גרענים שיוכל לטעות עוד, עכ"ל. והיינו ב-ו, אות ב"ת, הוא מה שנמצא בדבר עצמו, ואות וא"ו לשון המשכה, והוא הכח שיוכל לטעות עוד.

ובדקות יותר, אות ב' מרמזת על ב' מיני זרעים, כמ"ש במלבי"ם (שם, פסוק יב) וז"ל, ובצווי אמר למינו אשר זרעו בו, ובמעשה אמר אשר זרעו בו למינהו, ואמר למינהו תחת למינו, כי ידוע שכל האילנות הם זכר ונקבה, ולא יפתחו הנקבות את פרחם רק כשיקבלו זרע הזכר, שלפעמים ימצא בהאילן עצמו שהוא אדרוגינוס, ולפעמים הם מחולקים, וכבר ספרו חוקי הטבע נפלאות ה' והשגחתו בענין זה איך הכין בטבע האילנות שיבוא פרח הזכר אל קנה הנקבה, שלפעמים יהיה ע"י הרוח, ויש בע"ח מיוחדים לזה מאת ההשגחת לשאת את הפרח כנודע לקוראים בספרי הטבע, וע"ז אמר פה למינהו שהוא מין זכר ונקבה למינו ולמינה, וע"ז אמר אשר זרעו בו למינהו על זרע ב' המינים, עכ"ל.

וזהו בחינת אות ב', ב' מיני זרע. וכמו שנמצאים בארץ, כן נמצאים באדם, באות ברית קודש, ובמקביל לכך בנקבה, וזהו אות וא"ו, כמ"ש בזוה"ק (הקדמה, א, א) אשר זרעו בו, והוא זרעא קיימא באות ברית ממש. ואמרו שם (שם, לג, ע"א) זרעו בו, זרע בו מבעי ליה, מאי זרעו בו, אלא זרע וא"ו בו וכו'. ועיין תיקוני הזוהר (הקדמה, ה, ע"ב). ועיין רקאנטי (שם). ותפארת שלמה (בראשית, לקוטים, ד"ה אשר זרעו).

ועוד ביארו שלשון בו, בתוכו, כמ"ש המהר"ל (גור אריה, שם) וז"ל, הם גרעיני כל פרי (לשון רש"י)

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ו

מדור רל"א שער

ב - ו

ולכך עיקר הדיבור נקרא או על שם הלשון, שלשה ומערבת את האותיות כמ"ש לשון הרע, בעל הלשון וכדו'. וכן נקרא ע"ש השפתים, עקימת שפתיו כנ"ל.

ובעומק באותיות ב-ו, גזוזים כל כ"ב אותיות, בו הכל, וזהו שורש עולם התיקון, בהו, ואמרו רבותינו, בו - הוא, והיינו שבו נמצא הכל. אולם כאשר תהו שולט על בהו, נעשה בוז, בו - ז, ז' מלכי אדום של עולם התהו, כנודע. ורמזו בכך שאות ראשונה בתורה ב - בראשית. ואחר כ"ב אותיות ישנה אות ו'. ואת הארץ. וכן מאות ב' עד אות ו', ישנם ה' אותיות כנגד ה' מוצאות הפה. ובהסיר ה' אותיות מן ב' עד ו' מן כ"ב אותיות, עולה י"ז, גימטריא טוב, העולה שם אהו-ה, כנודע, היוצא מן הפסוקים את השמים ואת הארץ, ר"ת אהו-ה, חותם שבו נברא שמים וארץ, כולו טוב. וזהו בול, בו - ל, שבו בלול כל האותיות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדון, אבוי, אבוס, אבות, אביהו, אביון, אבלות, אבשלום, אוב, איב, אזוב, איבו, איוב, גיבור, בהו, בודד, בוז, בוגד, בוך, בוקר, כוש, בחור, בטוח, בכור, בלול, מואב, במות, בנות, בניו, בעדו, ברוך, בריאות, בתואל, בתולה, גבול, גבעות, גנוב, דבורה, דובב, דיבון, כרוב, כתוב, כוכב, מבוא, מכול, מושב, מלבוש, נבואה, סובב, ערבון, עבוט, עזוב, רוב, צבאות, רחוב, שבוע, שבועה, תבונה, תושב, תבואה, זבוב, זוב, חבוש, חביון, חבקוק, חכרון, חוב, חלבון, חרבונוא, חשבון, טוב, טוביה, טבור, כבוד, כלוב, כרוב, כתוב, תושב, בול, לבנון, זבולון, נכון, משוב, נבו, נבון, נוב, נתיבות, סוב, עבות, עובר, עוגב, עורב, עובד, צבוע, צובה, רבוא, שבור, שבלול, שובב, בו, בור.

נודע שכ"ב אותיות, נחלקים לה' מוצאות, והם, אחה"ע, בומ"ף, גיכ"ק, דטלנ"ת, זסשר"ץ. אחה"ה מגרון, בומ"ף משפתים, גיכ"ק מחיך, דטלנ"ת מלשון, זסשר"ץ משיניים (עיין ספר יצירה פ"ד מ"ג). בומ"ף נקראים עקימת שפתיו הוה מעשה (סנהדרין סה ע"א) והוא בעיקר באותיות השפתים [עיין להרמב"ן במלחמות סנהדרין יז ע"א בדפי הרי"ף ד"ה אמר הכותב. ועיין אוהב ישראל שמות, פרשת פרה]. בומ"ף עולים קכ"ח, גימטריא המילוי של ד' שמות ע"ב ס"ג, מ"ה וב"ן, היינו, מילוי וחיות ד' עולמות אבי"ע. בומ"ף, בו - מף. שפתים, שתי מף.

והנה אע"פ שעיקר אותיות בומ"ף בשפתים, כנ"ל, מ"מ נקשרים בלשון, כמ"ש בספר השם (עמ' קס"ג ד"ה למה) וז"ל, בומ"ף משתמשות בין השפתים ובראש הלשון. וכן באוצר המדרשים הביא ספר יצירה הנ"ל וז"ל, בומ"ף בשפתים, קשורות בלשון, כשלהבת קשורה בגחלת. ועוד כתב שם בספר השם (עמ' קע ד"ה בתחלת) בומ"ף בשפתים וסימן "בפוס" [כלומר כפה]. והשפתים מקום הפתח, בחינת בור, בו - ר, שהשפתים פתח להכנס לתוך הגוף, שהוא כלי קיבול כבור.

ועיין באברבנאל (שמות פ"ד ד"ה ויאמר) שכתב וז"ל, הן אני ערל שפתים (משה) ולכן היה כבד הדיבור, כי לא יוכל לבטא באותיות בומ"ף. וכן עיין בספר צפנת פענח (בא ד"ה וז"ל) שכתב וז"ל, מה שאמר משה מה שמו מה אומר אליהם (שמות ג, יג) על פי מה שנאמר בשם הגאון מהר"ם, דאותיות בומ"ף היה למשה למחסור וכו'. ובשם הוי"ה ככתיבתו יש בו וי"ו, וז"ש מה אומר אליהם.

והנה בומ"ף נחלקים לב' חלקים, בו-מף. ובו הוא השורש בבחינת שנים שהם ארבע. וב' נכתב דגושה ורפויה, והרפויה קרובה בהגיגה לאות ו'. והנה אותיות השפתים מצורפים ללשון שהרי הלשון בוקעת דרך השפתים, כנ"ל. והבן שאותיות "בו" במילוי ב"ית וי"ו עולים דל"ת [כי "בו" במילוי בגימטריא ארבע מאות שלשים וארבע], ובזה מצורפים לאותיות הלשון דטלנ"ת, שהם דלת-נט. וכן רמזו במלת לשון, לש, ל"ש ר"ת לשון שפתים. ובצורפו לשפתים מוקטן ולכן יש בלשון אותיות ון, שהם הקטנה בלשה"ק כנודע, כגון איש-אישון וכדו'.

מדור קבלה

בלביפדיה קבלה

בו

מילון ערכים בקבלה

בו

בלבביפדיה קבלה

בו

אור א"ס

להכניס החשק בתורה, וזהו התשובה, עכ"ל.

דבק, גימט' קו. ועיין נועם אלימלך (וישב) וז"ל, כי בו בטח לבי, בו דייקא, דהיינו עי"ז אני מתדבק בו יתברך יותר בזריזות.

עיגולים

איתא בעטרת ישועה (מועדים, יום ה' דסוכות, אות ד) וז"ל, איתא בספה"ק, אשר בשם בוכ"י נרמז רזא דסוכה, כי ב"ו ציור מ"ם, כ"ו ציור ס', והוא סוד סוכה, עגולא ורצועא, עכ"ל.

יושר

ג' קוים. ובו בא למעט מב' הקוים של הצדדים, ולצמצם לקו אמצע.

כתיב ג"פ בתורה שם אהי"ה, ואחריו אותיות בוכ"ו, כנ"ל. וא"כ איכא ג' שמות בוכ"ו. והם עולים ק"ב, סוד ק"ב הנודע, קדושה - ברכה. עיין ערך קטן חסד.

שערות

עשו. וכתוב (בראשית, לג, יא) ויפצר בו (יעקב בעשו) ויקח.

אזן

אזן מדרגה שמינית, כנודע. בסוד אז-ן. ובשורש נעשה שמונה ע"י א-ז, ולתתא נעשה שמונה ע"י צירוף ב-ו.

חוטם

חרון אף וכעס. ועיין גר"א (קול אליהו, אסתר, א, יב) וז"ל, וחמתו בערה בו, בו דייקא, עכ"ל, עיי"ש.

פה

אכילה. ואמרו (פסחים, כח, ע"ב) וכל ערל לא יאכל בו, בו הוא אינו אוכל, אבל אוכל הוא

אמרו בזוה"ק (אמור, קה, ע"א) נגילה ונשמחה בו, בו ביומא, בו בקב"ה. ועיין טהרת הקודש (מאמר טהרת המחשבה, פרק יד) וז"ל, ולדבקה בו, בו ממש, עכ"ל. ועיין קהלת יעקב (ערך היום) וז"ל, נגילה ונשמחה בו, דייקא בעצמיות הוי"ה, עכ"ל. ועיין ייטב לב (תולדות) וז"ל, אשר הגבר יחסה בו, דייקא בעצמות, עכ"ל. ועיין תוי"ט (אבות, פ"א, מ"ג) וז"ל, יחסה בו דייקא, בלי סיבה אמצעית, עכ"ל.

צמצום

חסרון, חלל, שורש לבעל מום. ודרשו (סנהדרין, פד, ע"א) כי בו בחר ה' אלקיך וגו', בו ולא בבעל מום, שלרבנן בעל מום פטור ממיתה.

צמצום. ומילת בו דרשו חז"ל למעט "בו ולא", כפי שיוזכר להלן.

גבול. ושם בוכ"ו אותיות אחרי אהי"ה, בו-כו, כפי שיבואר להלן בהרחבה. הוא קו המידה שהבינה מודדת לנוק', וז"ל הפע"ח (שער העמידה, פ"ה) וקו מדתה (של נוק') ארכה שלשים באמה ורחבה ארבעה באמה, וכן זהו השם בוכ"ו, גימט' ד"ל, עכ"ל, עיי"ש. ועיין היכל הברכה (מסעי) שכתב, גבול מלא בחינת אהי"ה, הגבלה של המדות, ז"א. וגבול חסר, בוכ"ו, הגבלה של הנוק', ודו"ק.

קו

לשון תקוה ותשוקה. ואיתא באמרי אמת (בראשית) וז"ל, ואליך תשוקתו ואתה תמשול בו, בו קאי על התשוקה, כדאיתא בזוה"ק, אלמלא יצה"ר חדותא דשמעתא לא ליהוי, שהיצה"ר מסית לעונות עם חשק, וצריכים

אמא

אמא ותבונה, סוד אותיות מ-ס, כנודע. ועיין חזקוני (ויקרא, ו, ב) וז"ל, ואש המזבח תוקד בו. בו - ממנו. מצינו ב"ת במקום מ"ם, כמו ומשחת בו, ביום המשח אתו, עכ"ל.

ז"א

סוד אדם. וזש"כ ביעקב עולים ויורדים "בו", ביעקב, באדם. ועיין בית יעקב על אתר.

נוק'

עיין קול הרמ"ז (חולין, פ"י, מ"א) וז"ל, דהכי אמרינן בסנהדרין (פ"ט, מ"ו) קנאים פוגעים בו, בו דייקא, ולא בה, עכ"ל.

איתא בזוה"ק (ח"ב, קכה, ע"א) מה כתיב (ישעיה, ג, יב) עמי נוגשיו מעולל ונשים משלו בו, משלו בו דייקא.

שם בוכ"ו, בו-כב, ע"י נעשית כל בנין נוק', ונעשית בחינת בא"ר. עיין עץ חיים (שער לט, דרוש י"א), ושער הכוונות (דרושי הלילה, ד"י). וז"ל הרמ"ז (בראשית) למדנו שכל בנינה הוא בסוד שם בוכ"ו, העולה ד"ל, עכ"ל. ב"ו במילוי, בית, וי"ו, עולה דל"ת, ודו"ק. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתר, פרק כה) רחל עולה ז"פ בוכו.

כתר

ניקוד החולם סוד הכתר מעל האותיות כנודע בספר גנזת אגוז ועוד רבים. ב"ו ניקודו בחולם. עיין ערך קטן חכמה.

חכמה

איתא בספר הפליאה (ד"ה וראה והבן דברים נוראים) וז"ל, שבתי ושאלתיו, למה שב הו' רוחני באות הב', כענין כל החוסים בו, ואמר כי הב' רומז בחכמת אלקים (בחכמה יבנה בית), והו' ישוב רוחני באמצעות החכמה, ע"כ ננקד

במצה ומרור. וביבמות (ע, ע"ב) אמרו, כל ערל לא יאכל בו, בו אינו אוכל אבל אוכל הוא בתרומה. ועוד איתא (עי' שם, עא, ע"א) כל בן נכר לא יאכל בו, בו משומדות פוסלת, ואין המרת דת פוסלת בתרומה ובמעשר. ועיין פסחים (צו, ע"א).

בומ"ף, אותיות השפתים, בו-מף. ועיין גר"א (ספ"י, פ"ו, מ"ב) שבומ"ף, אותיות השתיקה. והבן. ב-ו, בא"ת ב"ש, עולה ש-פ, לשון שפה, ודו"ק. ועיין היכל ברכה (קדושים) וז"ל, ה"א פעם ד"ל, בוכ"ו, עולה ב"פ פ"ה, סוד פיפיות, עכ"ל, עיי"ש.

עינים - שבירה

אמרו (פסחים, ע, ע"א) גבי איסור שבירת עצם בפסח, אמר קרא בו, בו ולא בחגיגה. ושם (פסחים, פ"ג, ע"א) אמרו, דתניא, ועצם לא תשברו בו, בו בכשר ולא בפסול. ובמכילתא על אתר דרשו, בו, ולא בשאר קדשים.

עתיק

עתיק בחינת שליח של א"ק לפעול את כל פעולותיו בזולתו ובלבושיו. וע"ז אמרו (קידושין, מא, ע"א) מצוה בו יותר מבשלוcho.

אריך

מכח הארת אריך, זהו לאו דוקא "בו". כגון עיין רשב"א (ברכות, יח, ע"א), ב"י (תכט), ועוד מקומות.

איתא בהיכל ברכה (קדושים) מפני שיבה תקום, ר"ת ב"פ ש"ע נהורין דאריך כידוע. וס"ת עולה בוכ"ו אהי"ה, (גימט' כלה), עיי"ש.

אבא

יסוד אבא נקרא ברוך (עיין פע"ח, שער הברכות, פ"ג, ועוד מקומות רבים). ברוך, בו-רך, רך מלכות, כנודע בארמית רכא. והוא בבחינת אבא יסד ברתא וכו-רך, בו מלכות.

והנה שם בוכ"ו, בו-כו. ועיין זוה"ק (ח"ב, רסא, ע"א) בוכו - ר"ת - ברכה וחסד כח ומשפט. וכן בוכ"ו גימט' ידך, שהם ידי הבינה. עיין עץ חיים (שער לט, דרוש י"א). ועיין שער הכוונות (ברכת אתה גבור). וכתב האריז"ל, אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, הדיוט עולה ל"ד, בחינת ברכה כנ"ל. עיין שערי מאמרי רז"ל (ברכות, ז, ע"א).

גבורה

יצחק - שדה, כן קרא לביהמ"ק, ונקרא חקל תפוחין. והוא שורש לקנין וקבורה בשדה המכפלה. וכתב (בראשית, כג, יא) לא אדני שמעני השדה נתתי לך, והמערה (שורש לביהמ"ק - בית) אשר בו לך נתתיה. והבן, אברהם - קנה. יצחק - שדה. יעקב - מערה. שם אגל"א עולה שם בוכ"ו עם הכולל. עיין שער הכוונות על אתר (אתה גבור לעולם ה'). ועמק המלך (שער י"א, פ"ה) סוד הדין הגנוז בשם בוכ"ו, ומיתוק הדין. כי שם בוכ"ו, שורש לק"כ צרופי אלקים, כמ"ש בעץ חיים (שער יד, פ"ו, מ"ת). והבן, אותיות ו' בא"ת ב"ש, פ', עולה פ"ו, כמנין אלקים. ועיין זוהר חי (בראשית, טו, ע"א). ואוצר החיים (כי תצא, ובהר).

תפארת

יעקב. והוא בחינת סולם, דא יעקב כנודע. וכתב (בראשית, כח, יב) והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו. וכתב (שם, לב, ב) ויפגעו בו מלאכי אלקים. ועיין זוה"ק (בראשית, רסו - השמטות; ח"ג, נה, ע"ב). ואיתא במגלה עמוקות (ואתחנן, אופן רכח) וז"ל, עולים ויורדים בו, בו דייקא, ר"ל בשבילו, עכ"ל. ועיין ייטב לב (בלק).

נצח

עיין קהלת יעקב (ערך סעודה) וז"ל, וז"ש, והנה מלאכי אלקים - נצח והוד, עולים, מתחילה בהתעוררות מ"ד ומ"ן עולים עד המח,

הב' בחולם, לומר ששניהם הב' והו' בחולם תלויים, עכ"ל.

בינה

שם הבינה אהי"ה, אותיות אחריו, בו-כו. עיין עץ חיים (שי"ד, פ"ו, מ"ת; שער ט"ו, פ"ו). ופע"ח (שער הקדישים, פ"ב ואילך). מדה שמינית - בינה. בו גימט' שמונה.

עיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר, פ"ב) וז"ל, אגרת הוא בסוד הבינה הסובבת לבחינת ספר בסוד שער, ונוסף במלת אגרת על מספר שער כמנין בוכו, וכו', בסוד בו-כו, שהוא סוד הלבשת כ"ו בבחינת ב"ו, עכ"ל. ושם בוכ"ו כמנין 'לבב' (לב - בינה). כן כתב הרמח"ל (תקט"ו תפלות, תפלה תלג). ועיין עוד שער הכוונות (דרשוי תפלת השחר, דרוש א) כיצד נבנית המלכות מן הבינה. ועיין שער הכוונות (דרושי העמידה, דרוש ב, פירוש תיבת באהבה. וכן דרוש ה'). ופע"ח (שער העמידה, פ"ב, ופ"ה). והעולה שידי הבינה, ידך גימט' בוכ"ו, הוא בונה כלי הנוק'.

דעת

מזיד. ודרשו (סנהדרין, פד, ע"א) הזיד במעילה, רבי אומר במיתה, ורבנן אומרים באזהרה וכו', אמר קרא, בו, בו ולא במעילה.

שם הדעת אהו"ה, ואותיות אחריו בו-זה.

משה. ועיין רוח חיים (אבות, פ"א, מ"א) וז"ל, ומשה היה דבוק ממש באין סוף, ופה אל פה אדבר בו, בו ממש, עכ"ל. ועיין אמרי נעם (כי תשא) וז"ל, והיה בעבור כבדי ושמתוך, ר"ת שם בוכ"ו, שהוא האותיות המאוחרין של שם אהי"ה, וזהו וראית את "אחורי", היינו אותיות המאוחרין, עכ"ל, דעת דאחור.

חסד

חסד דקלקול, ישמעאל. וכתב ביה (בראשית, טז, יב) ויד כל בו. ולהיפך בקדושה, אברהם כתיב ביה (שם, יח, יח) ונברכו בו כל גויי הארץ.

נפש

מעשה. ואיתא בייטב לב (וישב) וז"ל, ויקנאו "בו" אחיו - בו דייקא, במעשיו הטובים. וכן איתא בבית יעקב (ויצא) וז"ל, והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, בו דייקא, ע"י מעשיו גורם עליה למלאכים, או ח"ו ירידה ע"י מעשיו הרעים.

רוח

כתיב (בראשית, ו, יז) אשר בו רוח חיים. סוד בידך אפקיד רוחי, ידך עולה בוכ"ו, כנ"ל ערך חסד. ועיין ייטב לב (פנחס, ובהרבה מקומות דרש מלת בו) וז"ל, איש אשר רוח בו וגו', כלומר רוח אלקים בו בתוכו דייקא, שרוצה להסתיר עצמו, עכ"ל.

נשמה

איתא בזוהר חי (בראשית, קמט, ע"א) וז"ל, אע"פ שאין כח למלאכים לעלות מ"ן ולהוריד מ"ד, כמבואר שם, אעפ"כ ע"י שנכללין עם הנשמות, כלי פנימית, עולים ויורדים בו, בו דייקא, שעיקר הסולם ממוחין דגדלות, עכ"ל.

חיה

כתיב (בראשית, ו, יז) אשר בו רוח חיים. שם בוכ"ו, עולה יד"ך, ויחדיו עולים חיים. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור זוהר, קעד). ואוצר החיים (אחרי מות). ועיין זוהר חי (בראשית, קצה, ע"א) וז"ל, בוכ"ו, והוא קו המדה המודד חיות לכל חי, בוצינא דקרדינותא אהי"ה, תנ"ה, עכ"ל. ועיי"ש (בראשית, ז, ע"א).

יחידה

איתא במזרחי (ויקרא, טז, כג) ופירוש בנגעו בו, בו לבדו, עיי"ש.

ואח"כ יורדים בו, ב"ו, סוד היסוד ו' זעירא (זוהר, ויקרא, יא), עכ"ל.

הוד

שם בוכ"ו, ב"ו-כ"ו, הוא הארת בינה - תבונה שיורדת לתתא. ויורד לז"א, ואז הוא יורד בנצח שלו, והיא עולה בהוד שלו, והוא כופף קומתו ומזדווג עמה שם. עיין פירוש האריז"ל (ספד"צ, פ"ב), ומבוא פתחים. ועיין עץ חיים (שער או"א, פ"ט; שער לו, פ"א, מ"ב).

יסוד

עיין זוה"ק (בראשית, יט, ע"א) אשר זרעו בו על הארץ, לא אפיק זרעא אלא לתועלתא על הארץ, אשר זרעו בו דייקא, מכאן דלית רשות לבר נש לאפקא זרעא מניה לבטלא. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה יז).

יוסף. וכתיב (בראשית, י, י) ויגער בו (ביוסף) אביו. וכתיב (שם, לז, כב) ויד אל תשלחו בו. ושם (לז, כז) וידנו אל תהי בו.

צדיק. ועיין גנזי המלך (לקוטי שושנים) וז"ל, צדיקים יבאו בו - צדיקים הם יבואו, ע"י המילה נקראים צדיקים, דהמילה במילוי יודי"ן גימט' צדיק כאמור, ושורש כל זה ע"י מי נמתק, ע"י שמונה אורות חסדים המתגלים ע"י המילה, וזהו יבאו בו, גימט' שמנה, עכ"ל. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר, פ"ב).

מלכות

סוד יחוד הוי"ה - ת"ת, עם מלכות - אדנ"י, כנודע. ואיתא בפתח האהל (פירושים למילה בראשית) וז"ל, צדיקים יבואו בו - בו גימט' שמונה, שהם ח' אותיות, חיבור הוי"ה אדנ"י, עכ"ל.

שם אדנ"י, פשוט ומילוי ומילוי דמילוי, עולה ל"ד אותיות כמנין בוכ"ו. עיין לקוטי תורה (לד לד), ועוד מראה מקומות שהוזכרו לעיל.

מילון ערכים בקבלה בואל

וכנגדו בקלקול זהו בתואל, בואל-ת, שהיה בועל כל בתולה קודם שנכנסת לחופה, כנודע, בחינת קלקול המלכות. וזהו ע"י יסוד דקלקול, בחינת וא"ו, כנ"ל שנכנס לתוך המלכות. וכן נהפך בואל, לבועל, והבן. והבן שמחד נקרא בוא"ל, בחינת שמש, כמ"ש שמש צדקה ומרפא בכנפיה, כנ"ל בזוה"ק (ח"ב, רי, ע"א). ומאידך הוא בחינת יסוד, יעקב ויוסף כחד חשיבי, והיסוד נקרא שמש, לשון שמשות, והבן. ועיין ערכי הכינוים לרמ"ז (אות ס, שכח). ועיין רזא דמהימנותא (דף קא).

וכתב רמ"מ משקלוב (רזא דמהימנותא, דף לט) וז"ל, מח"ר של בוא"ל, ח' פעמים א"ל, עכ"ל. והיינו בו - גימט' ח', וזהו בו-אל, ח' פעמים אל, עולה רמ"ח - מחר. ועוד כתב שם (דף עג) וז"ל, בוא"ל, ח' פעמים א"ל, גימט' אוריא"ל, שהנה נתייחד יצחק עם אברהם, עכ"ל. וכתב עוד בביאור משנת חסידים (דף קעו) וז"ל, בואל, בו אל, ח' פעמים, כמנין רמ"ח, (כמנין) סוד אברהם, חסד ראשון בפומא דאמה, עכ"ל, עיי"ש עוד (דף רכו, ודף רכח, ודף רמז).

ובחינה נוספת כתב שם (דרושים על סדר ההשתלשלות, דף שלד) וז"ל, ובסוד השקיעה שהוא אחרית הימים, נקרא שמו בוא"ל, ב"ת ו"ו אל"ף למ"ד, גימט' אחרית, מה שהיה בבקר בסוד רפא"ל, וזרחה להם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, וכו', והראשת סוד אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, מלכות דאצילות וכו', והאחרית הוא סוד ב"ת ו"ו אל"ף למ"ד, גימט' ב' פעמים השמש, גימט' אלף מאתים ותשעים, כי הכל אחד, זה בראשית וזה באחרית, עכ"ל, עיי"ש.

אמרו (זוה"ק, ח"ב, קמז, ע"א) ותכלת שריא בדא ובדא, נכחשת ובזהב, ובגין דאתתקף בתרין סטרין, תכלת איהו תקיפא, ולית מאן דשלטא עליה לחיין, דאיהו כרסייא דדינא, לשריאי ביה דינא תקיפא, ודא איהו בוא"ל, בוא"ל דכתיב (תהלים, ז, יב) ואל זועם בכל יום, וכד אתהדרן בני נשא בתיבותא שלימתא, אתהדר שמיא רפא"ל, דהא אסוותא אדומן להו מההוא דינא קשיא. והבן שאות ב' של בו, היא בחינת מידה שניה גבורה, ואות ו' היא מידה שישית יסוד הנוטה לגבורה, וז"ש דאיהו כרסייא דדינא, לשריא ביה דינא תקיפא. ואז אף חסד בבחינה של אל, חסד אל כל היום, נהפך לדין. ועיין קהלת יעקב (ערך אברם). ועיין זוהר חדש (מדרש הגעלם, מח, ע"ב). ובתיקון נהפך שם אל, לבחינת אל נא רפא נא לו.

וכתב בעץ חיים (שער מג, פ"ג) וז"ל, שבמזרח כלול צפון ודרום, לכן כאשר גובר בו החסד נקרא רפאל, וכשינק מהדין נקרא בוא"ל, עכ"ל. ואזי מקומו בקו האמצע אינו בת"ת אלא ביסוד שנוטה לדין כנ"ל.

ויש בוא"ל שהוא במלכות, כמ"ש בזוהר הרקיע (שמות) וז"ל, דע כי המלכות נקראת חיה, והנה מילת ואלה גימט' מ"ב, והם מ"ב מלאכים שכל אחד רשום בו אות א' משם מ"ב, והם שירדו עמו, ואלו הם, אורפינא"ל, בוא"ל וכו', עכ"ל, עיי"ש. ועיין פרדס רימונים (שער כא, פרק יב). ועיין ליקוטי מקבלת הגאונים, ספר העיון לרבי חמאי גאון (ד"ה והקב"ה מיוחד). וברית מנוחה (הדרך השניה). ושושן סודות (אות קפ"ד). ועבודת הקודש (ח"א, פרק טז). ומבאר שם שיש ז' מלאכים, והשביעי בוא"ל, בחינת מלכות, והבן.

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
בו - בואת

מילון ערכים בארמית

בו - בואת

וברש"י (תהלים, נח, ט) כתב וז"ל, נפל אשת - טלפ"א בלע"ז, שאין לה עינים, והיא תנשמת, דמתרגמינן אשותא, כך פירשהו רבותינו, עכ"ל. ולפ"ז תנשמת מלשון תש-מת-ן. וזהו בחינת נפל, נפל אשת, ששורש הנפילה והמיתה באישה. וכתב בשפתי כהן (ויקרא, יח, יז) וז"ל, תנשמת, תן-שמתא, והיינו שראוי לשמתו, עכ"ל, עיי"ש.

ועוד נראה, שנקרא בואת מלשון בהו, כמ"ש האבן עזרא (ויקרא, יא, יח) וז"ל, התנשמת - כל רואהו ישום, עכ"ל. מלשון תהו ובהו. וקרוב לכך כתב בפענח רזא (שם) וז"ל, תנשמת - שכל רואהו ישום וישום מקלקול צורתו, עכ"ל. ובתולדות יצחק (ויקרא, יא, כט) כתב וז"ל, תנשמת הוא הנקרא טלפה ואין לו עינים, ואוכל שרשי העשבים תחת הקרקע, עכ"ל. והיינו שאוכל מה שאינו נראה, ועי"ז הופך הכל לתהו ובהו.

ועוד נראה, שנקראת תנשמת מלשון נשימה של רוח חיים. ובספר השורשים לרד"ק כתב, תנשמת בשורש נשם, והבן.

ועוד נראה שנקרא בואת מלשון בייא בייא, לשון צעקה, וכמו שפירש הרד"ק (ויקרא, שם) תנשמת - עוף הצועק בלילה.

ועוד נראה שהטעם שהתנשמת אינה רואה, כי כל ראייה הוא דרך אישון העין, ובתנשמת חסר אישון זה, ולכך נקרא אשת - אישות כנ"ל, לשון סגי נהור, כי נחסר אישון, וזש"כ נפל אשת בל חזו שמש, והיינו נפל אשת, נפל אישון, שאין לו אישון, ולכך בל חזו שמש. וכן עוררו של התנשמת קשה, עיין חולין (קכב, ע"ב), ובתוס' רא"ש (שם, ד"ה למיניהו).

אמרו (חולין, סג, ע"א) ת"ר, תנשמת בואת שבעופות. ובתרגום תירגם, תנשמת, בותא, וי"ג כותא. ועיין ערוך ערך בואת. ונקרא קיפוף, כמ"ש שם, אמר אבא, בואת שבעופות קיפוף, בואת שבשרצים קורפדאי. וי"ג אשכרתי, עיין ערוך ערך זה. ועיין פרדס יוסף (ויקרא, יא, יז). ויש ג' מיני קיפוף. עיין תוס' שם (ד"ה בואת). וברש"י שם כתב, וז"ל, קיפוף ציאי"ט, ולי נראה שקורין קלב"א שורי"ץ שדומה לטלפא שבשרצים. קופדאי - טלפ"א, עכ"ל. ועיין תוס' בבכורות (ח, ע"א, ד"ה הקוף והקיפוף). ותוס' בנדה (כג, ע"א, ד"ה קריא וקיפופא). וערוך לנר (שם, ד"ה בגמרא שלנו).

וכתב באדרת אליהו (ויקרא, יא, יח) וז"ל, ואת התנשמת זו באות שבעופות ובתרגום בותא, ותנשמת שבשרצים הוא בואת שבשרצים, עכ"ל, ר"ל בריה שאין לה עינים ועיניה חשוכות, עכ"ל. וכתב שם בפסוק ל', וז"ל, תנשמת זו באות שבשרצים, עכ"ל. אולי זו ט"ס. ועיין בילקוט (ויקרא, רמז תקל"ז, אות י') שכתב, באות. וכתב בהפלאה שבערכין (ערך בואת) וז"ל, וראיתי ברש"ל, באות, פירוש מאוס, עכ"ל. וזהו היפך של תאוה, אוה.

ונראה בואת, בו-את, בחינת מאל"ף עד תי"ו, והיינו שבו הכל. ונראה שנקרא כן בלשון סגי נהור, דהנה כתב רש"י (ויקרא, יא, יח) וז"ל, התנשמת היא קלב"א שורי"ץ, ודומה לעכבר, ופורחת כלילה, והתנשמת האמורה בשרצים, היא דומה לה, ואין לה עינים, וקורין לה טלפ"א, עכ"ל. והעדר עינים, בחינת סומא, חשוב כמת ונחשב שאין לו כלום. וכן מש"כ המהרש"ל שהוא מאוס, סומא אותיות מאוס. ועיין הכתב והקבלה (דברים, כא, יב).